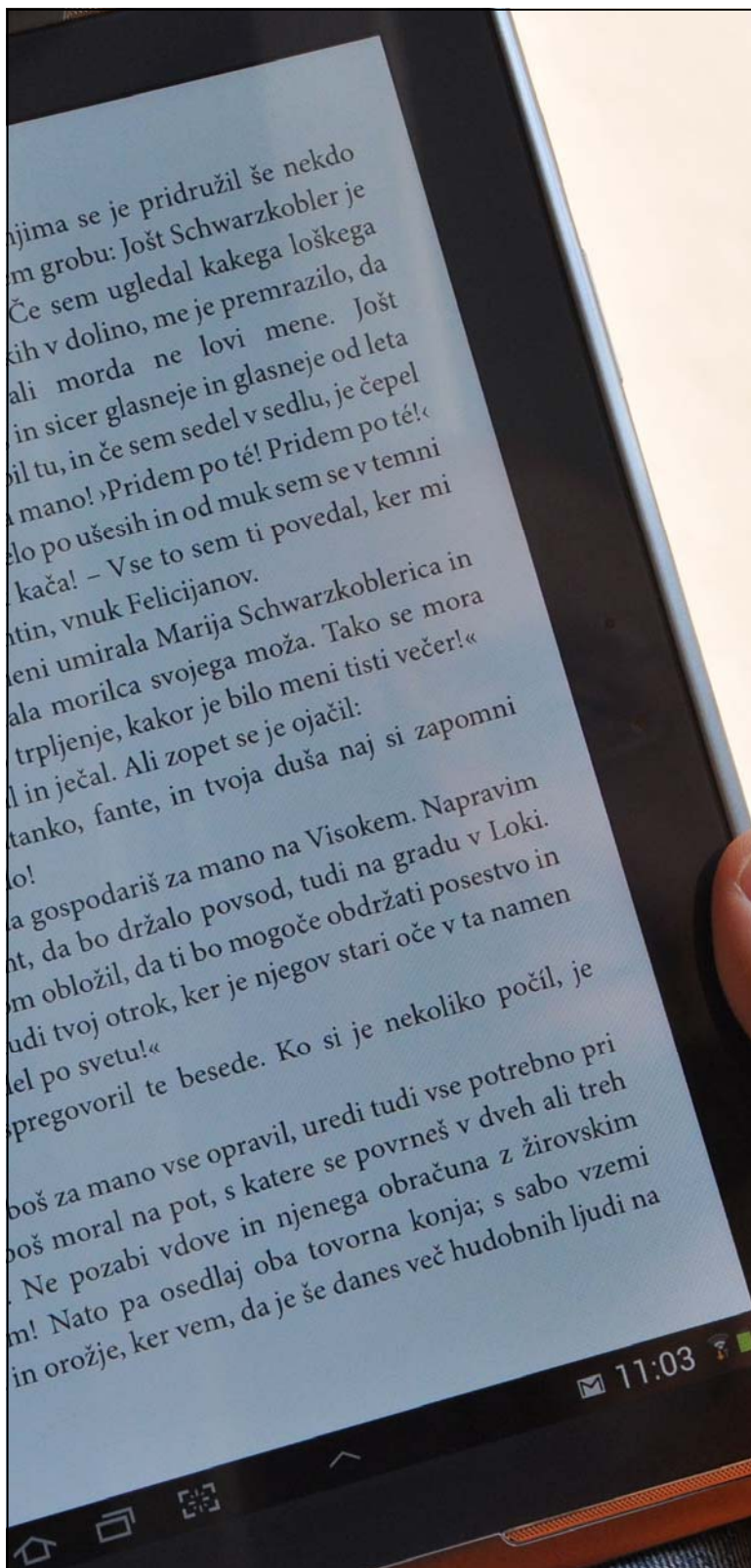

V tej številki:

Poročilo o uporabi storitve oddaljenega dostopa do informacijskih virov v letu 2012: visokošolske knjižnice	1
Poročilo o uporabi storitve oddaljenega dostopa do informacijskih virov v letu 2012: splošne knjižnice	3
Leto 2012 v luči sodelovanja slovenskih knjižnic pri ustvarjanju Digitalne knjižnice Slovenije	5
Predkonferenca NAPLE »E-books Business Models for Public Libraries«	7
Seminar Izzivi biblioterapije v sodobni družbi	11
Bralne učne strategije	14
Spletni arhiv Narodne in univerzitetne knjižnice	15
Lokalne vsebine v oblaku Europeane	17
Benjamin Franklin (1706–1790)	18
Širimo obzorja 2013	20
Najava: »Knjižnica kot dejavnik družbenih sprememb«	22
Razpis za podelitev Čopovih diplom in Čopovih priznanj v letu 2013	23

Poročilo o uporabi storitve oddaljenega dostopa do informacijskih virov v letu 2012

visokošolske knjižnice

Center za informacijske storitve Narodne in univerzitetne knjižnice je tudi v letu 2012 upravljal s storitvijo oddaljenega dostopa za potrebe knjižnic Univerze v Ljubljani, Centralne tehniške knjižnice ter Narodne in univerzitetne knjižnice.

Avtentikacija in avtorizacija uporabnikov za oddaljen dostop se je izvajala v modulu COBISS/Izposoja preko SIP2 protokola in preko eksternega skripta. Prvim za potrebe posameznih servisov in drugim za potrebe DiKUL-a.

Upravljanje s storitvijo je pomenilo dnevno spremljanje in preverjanje delovanja storitve, vzdrževanje, dopolnjevanje in popraviljanje nastavitvev, potrebnih za nemoteno prijavo preko oddaljenega dostopa, ter nastavitvev, ki so omogočale normalno delovanje s servisi različnih ponudnikov. Ugotavljali in odpravljali smo težave pri izpadih delovanja oddaljenega dostopa pri prijavih na posamezne servise in DiKUL.

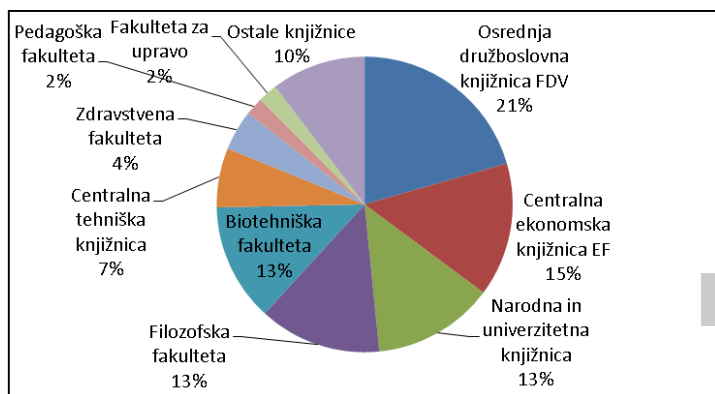
Poleg navedenega smo tekoče reševali težave posameznih knjižnic tako pri lokalnem kot oddaljenem dostopu. Večina težav se je pojavljala zaradi spremenjenih IP-jev knjižnic oziroma fakultet, ki niso bili registrirani na strani ponudnikov informacijskih virov. Članom knjižnic, ki so vključene v storitev, smo pomagali reševati težave pri prijavi na oddaljen dostop za posamezne servise in portal DiKUL. Pretežni del težav je bil v zvezi z napačnimi ali pozabljenimi gesli, potekom članstva v knjižnicah, spremembami statusa člana itn.

Spremljali smo razvoj programske opreme, dopolnjevali konfiguracije programske opreme in vključevali nove funkcionalnosti. Nekaterim knji-

žnicam smo določili unikatne IP-je. Uporabniško dokumentacijo smo tekoče dopolnjevali na spletnih straneh Mrežnika - Portala informacijskih virov.

Vsako leto pripravimo podatke o uporabi storitve po posameznih knjižnicah, številu uporabnikov in številu prijav. V letu 2012 so se člani knjižnic Univerze v Ljubljani, Centralne tehniške knjižnice ter Narodne in univerzitetne knjižnice na storitev oddaljenega dostopa prijavi 161.644 krat, kar pomeni v primerjavi z letom 2011 (149.424) 8 odstotno zvišanje. Število uporabnikov storitve se je v letu 2012 povečalo na 16.396, kar pomeni v primerjavi z letom 2010 (15.845) 3 odstotno zvišanje. Podobno kot v letu 2011 so storitev dostopa na daljavo tudi v letu 2012 največkrat uporabili člani Osrednje družboslovne knjižnice Jožeta Goričarja, Centralne ekonomske knjižnice ter Narodne in univerzitetne knjižnice (Tabela 1). Podrobnosti o uporabi storitve so navedene v sledečih tabelah in grafikonih.

Srečko Bončina
Narodna in univerzitetna knjižnica

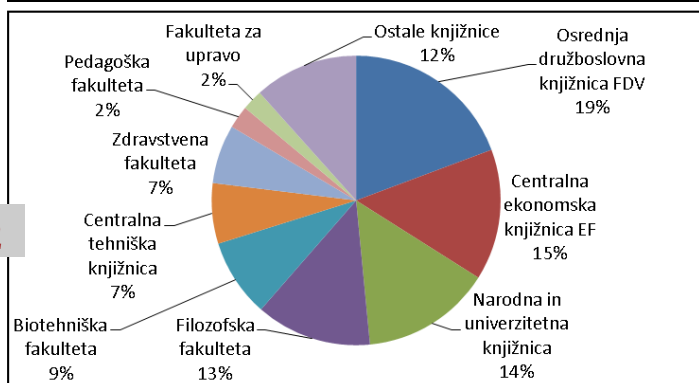
Grafikon 1: Število prijav na oddaljen dostop po članicah UL, CTK in NUK

Tabela 1: Knjižnice, katerih člani so najpogosteje uporabili storitev oddaljenega dostopa

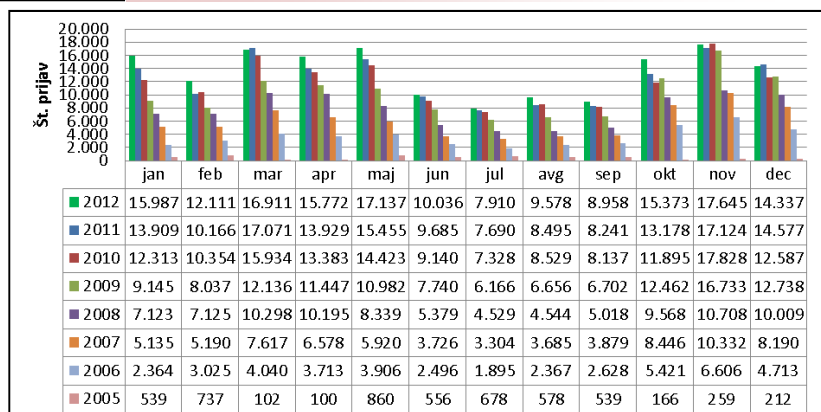
članica Univerze v Ljubljani, CTK in NUK	št. članov, uporabnikov storitve	št. vseh prijav
Osrednja družboslovna knjižnica FDV	3.167	33.185
Centralna ekonomska knjižnica EF	2.400	23.673
Narodna in univerzitetna knjižnica	2.380	21.410
Filozofska fakulteta	2.126	21.617
Biotehniška fakulteta	1.432	20.835
Centralna tehniška knjižnica	1.108	10.496
Zdravstvena fakulteta	1.077	7.130

Tabela 2: Uporaba storitve oddaljenega dostopa po posameznih članicah UL, CTK in NUK

članica Univerze v Ljubljani, CTK in NUK	št. prijav osebj in študentov UL	št. prijav ostalih članov	št. vseh prijav	št. članov uporabnikov storitve
Narodna in univerzitetna knjižnica	17.067	4.343	21.410	2.380
Centralna tehniška knjižnica	9.617	879	10.496	1.108
Akademija za glasbo	302	11	313	33
Akademija za gledališče, radio, film in televizijo	46	8	54	11
Akademija za likovno umetnost	107	4	111	25
Biotehniška fakulteta	20.333	502	20.835	1.432
Centralna ekonomska knjižnica EF	22.324	1.349	23.673	2.400
Centralna medicinska knjižnica MF	906	79	985	157
Fakulteta za arhitekturo	127	7	134	17
Fakulteta za elektrotehniko	2.142	63	2.205	184
Fakulteta za farmacijo	2.011	201	2.212	174
Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo	1.923	165	2.088	199
Fakulteta za matematiko in fiziko	434	72	506	82
Fakulteta za pomorstvo in promet	1.002	53	1.055	100
Fakulteta za računalništvo in informatiko	875		875	85
Fakulteta za socialno delo	525	35	560	70
Fakulteta za strojništvo	2.798	65	2.863	303
Fakulteta za šport	495	21	516	92
Fakulteta za upravo	3.413		3.413	379
Filozofska fakulteta	20.952	665	21.617	2.126
Naravoslovnotehniška fakulteta	1.262	77	1.339	172
Osrednja družboslovna knjižnica FDV	32.588	597	33.185	3.167
Pedagoška fakulteta	3.092	91	3.183	418
Pravna fakulteta	219	34	253	86
Teološka fakulteta	280	48	328	82
Veterinarska fakulteta	282	23	305	37
Zdravstvena fakulteta	6.787	343	7.130	1.077
SKUPAJ	151.909	9.735	161.644	16.396

Grafikon 2: Število članov uporabnikov storitve po članicah UL, CTK in NUK

Grafikon 3: Število prijav na oddaljen dostop po mesecih v letih 2005-2012

Poročilo o uporabi storitve oddaljenega dostopa do informacijskih virov v letu 2012

splošne knjižnice

Center za informacijske storitve Narodne in univerzitetne knjižnice je v letu 2012 upravljal s storitvijo dostopa na daljavo do informacijskih virov za potrebe članov 41 osrednjih ter 180 krajevnih knjižnic in izposojevališč za Dolenjsko, Goriško, Koroško, Obalno-kraško, Osrednjeslovensko, Pomursko, Spodnjepodravsko in Štajersko območje. Storitve je bila vzpostavljena v koordinaciji z osrednjimi območnimi knjižnicami 1. 7. 2011.

Storitve je v letu 2012 omogočala avtorizacijo in avtentikacijo članov omenjenih knjižnic preko modula COBISS/Izposoja in SIP2 protokola. Upravljanje s storitvijo je pomenilo dnevno spremljanje, preverjanje, vzdrževanje, dopolnjevanje in popraviljanje nastavitvev potrebnih za nemoteno prijavo ter nastavitvev, ki so omogočale normalno delovanje s servisi različnih ponudnikov. Z domačimi ponudniki smo preizkušali delovanje dostopa na daljavo do njihovih virov in odpravljali težave. Tujim in domačim ponudnikom smo posredovali nove IP-je in urejali profile knjižnic. Spremljali smo razvoj programske opreme, dopolnjevali konfiguracije programske opreme in vključevali nove funkcionalnosti.

Tako smo za potrebe varne, kriptirane, izmenjave podatkov med uporabnikom storitve dostopa na daljavo in ezproxy strežnikom vzpostavili varno pove-

Tabela 1: Uporaba storitve dostopa na daljavo po članih in prijavih

knjižnica	št. uporabnikov	št. prijav
Lavričeva knjižnica, Ajdovščina	31	148
Knjižnica Brežice	17	47
Knjižnica Jožeta Udoviča, Cerknica	9	259
Knjižnica Črnomelj	4	26
Knjižnica Domžale	50	376
Knjižnica Dravograd	4	4
Občinska knjižnica Gornja Radgona	1	6
Mestna knjižnica Grosuplje	40	316
Mestna knjižnica in čitalnica Idrija	15	47
Knjižnica Makse Samsa, Ilirska Bistrica	7	21
Mestna knjižnica Izola - Biblioteca civica di Isola	10	37
Matična knjižnica Kamnik	4	8
Knjižnica Kočevje	12	38
Osrednja knjiž. S. Vilharja - Biblioteca centrale Koper	53	623
Valvasorjeva knjižnica, Krško	33	556
Knjižnica Lenart	8	103
Knjižnica Lendava - Konyvtar Lendva	9	75
Knjižnica Litija	11	59
Mestna knjižnica Ljubljana	377	3.715
Splošna knjižnica Ljutomer	3	5
Knjižnica Logatec	36	130
Mariborska knjižnica	241	2.066
Knjižnica Medvode	2	10
Ljudska knjižnica Metlika	12	63
Pokrajinska in študijska knjižnica, Murska Sobota	7	18
Goriška knjižnica Franceta Bevka, Nova Gorica	149	980
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto	77	1.905
Knjižnica Franca Ksavra Meška, Ormož	13	55
Mestna knjižnica Piran - Biblioteca civica Pirano	19	105
Knjižnica Bena Zupančiča, Postojna	23	115
Knjižnica Ivana Potrča, Ptuj	194	2.763
Knjižnica Radlje ob Dravi	31	138
Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika, Ravne	3	2
Knjižnica Ribnica	9	15
Knjižnica Sevnica	12	74
Kosovelova knjižnica, Sežana	30	306
Knjižnica Ksaverja Meška, Slovenj Gradec	2	2
Knjižnica Josipa Vošnjaka, Slovenska Bistrica	12	83
Knjižnica Cirila Kosmača, Tolmin	18	119
Knjižnica Pavla Golie Trebnje	22	49
Cankarjeva knjižnica Vrhnika	25	100
SKUPAJ	1.635	15.567

zavo preko SSL protokola. Pri takšni izmenjavi podatkov je bilo treba vključiti varnostno potrdilo, ki zagotavlja istovetnost (identifikacijo) strežnika. Takšno varnostno potrdilo namreč onemogoča v spletnih brskalnikih pojavljanje grozečih in motečih opozoril o potencialno nevarni povezavi.

Tako je v mesecu maju NUK, v soglasju z osrednjimi območnimi knjižnicami, pridobil in namestili korenski certifikat s triletno veljavnostjo. Stroške nakupa so pokrile osrednje območne knjižnice. Nadgradnja programske opreme za izdelavo statistike ni bila potrebna.

Uporabnikom so bila na voljo tudi spletna Navodila za dostop na daljavo do informacijskih virov http://www.nuk.uni-lj.si/nuk/ook/pomoc_odd.html.

Preko storitve dostopa na daljavo so bile uporabnikom na voljo zbirke tako tujih kot domačih ponudnikov. V nadaljevanju so navedeni ponudniki in zbirke ter njihove povezave za dostop na daljavo.

Zbirke ponudnika EBSCOHost, ki sledijo spodaj, so bile dostopne knjižnicam na vseh območjih:

- Academic Search Premier <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=aph>
- Business Source Premier <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=buh>
- ERIC <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=eric>
- GreenFILE <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=8gh>
- Health Source - Consumer ed. <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=hxh>
- Health Source: Nursing/Academic ed. <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=hch>
- LISTA <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=lxh>
- MasterFILE Premier <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=f5h>
- Medline na EBSCOhost <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=cmedm>

- Newspaper Source <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=nfh>
- Regional Business News <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=ip,uid&profile=ehost&defaultdb=bwh>

V nadaljevanju sledijo ponudniki in zbirke, ki so bile dostopne le uporabnikom na nekaterih območjih:

Ponudnik Oxford University Press

- Oxford Art Online <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.oxfordartonline.com>
- Oxford Music Online <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.oxfordmusiconline.com>
- Oxford English Dictionary Online <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.oed.com>
- Oxford Reference Online Premium <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.oxfordreference.com>
- Who's Who and Who Was Who <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.ukwhoswho.com>
- Berg Fashion Library <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.bergfashionlibrary.com>

Ponudnik Encyclopedia Britannica

- Encyclopedia Britannica Online, Academic Edition <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://britannica.com>
- Encyclopedia Britannica Online, Library Edition <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://library.eb.co.uk>

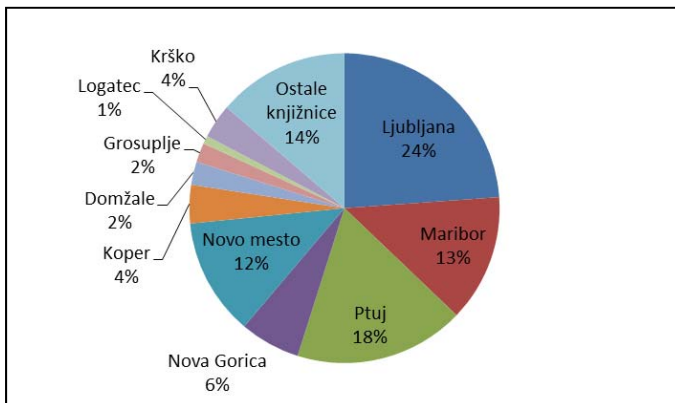
Zbirke slovenskih ponudnikov

- GVIN.com <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.gvin.com>
- Tax-Fin-Lex <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.tax-fin-lex.si>
- IUS-INFO <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.iusinfo.si/autologin.aspx>
- FIND-INFO <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.findinfo.si/autologin.aspx>
- IUS-INFO HR <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.iusinfo.hr/autologin.aspx>
- VEČER <http://eviri.ook.sik.si/login?url=http://www.vecer.com/arhiv>

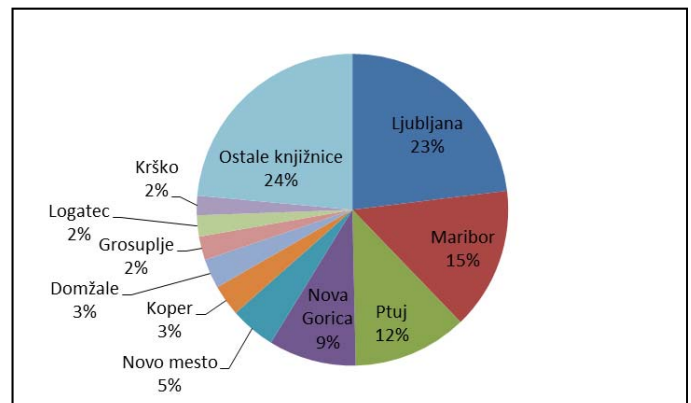
Med opravila upravljanja storitve dostopa na daljavo je sodila tudi priprava statističnih podatkov, ki so prikazali, koliko članov posameznih knjižnic je uporabilo storitev in kolikokrat so jo uporabili ter deleže posameznih knjižnic. Analiza zajetih podatkov je pokazala, da je storitev dostopa na daljavo v letu 2012 skupno uporabilo 1.635 članov vključenih knjižnic, ki so se prijavili 15.567 krat.

Podrobnejši podatki za posamezne splošne knjižnice so navedeni v tabelah in grafikonih.

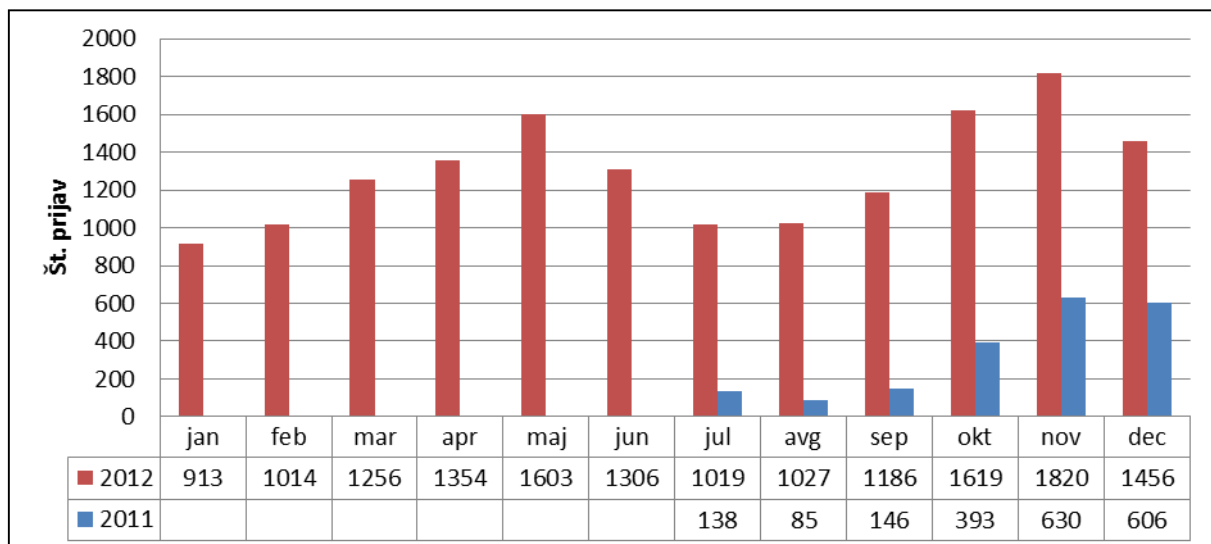
Srečko Bončina
Narodna in univerzitetna knjižnica

Grafikon 1: Število prijav na storitev dostopa na daljavo po knjižnicah v odstotkih

Grafikon 2: Število članov uporabnikov storitve po knjižnicah v odstotkih

Grafikon 3: Število prijav na storitev dostopa na daljavo po mesecih v letu 2011 in 2012

POROČILA

Leto 2012 v luči sodelovanja slovenskih knjižnic pri ustvarjanju Digitalne knjižnice Slovenije

5

Vsebine Digitalne knjižnice Slovenije, ki jo vzdržuje NUK, so plod sodelovanja številnih knjižnic, institucij z različnih področji delovanja, založnikov in celo posameznikov, ki prispevajo digitalizirano ali izvorno digitalno gradivo. Seznam vseh partnerjev je iz leta v leto daljši, a po količini gradiva so knjižnice nesporno na prvem mestu. Sodelovanje med NUK in knjiž-

nicami je obojestransko, saj v Službi za digitalno knjižnico pomagamo knjižnicam pri izvedbi digitalizacije in pripravimo metapodatke.

V letu 2012 smo na portal dLib.si skupaj dodali 88.761 novih zapisov, kar je 38.737 zapisov več kot v letu 2011. Zaposleni v Službi za digitalno knjižnico v NUK, ki ustvarjamo

in dopolnjujemo metapodatke na portalu dlib.si, smo v tem letu ustvarili 26.065 zapisov za gradiva drugih institucij in založnikov ter 62.696 zapisov za gradiva NUK in avtorjev oziroma fizičnih oseb.

Razmerje med gradivom, ki ga je prispevala nacionalna knjižnica, ter gradivom v lasti drugih ustanov se je v letu 2012 sicer

nekoliko povečalo v korist NUK in sicer za 2 % v primerjavi s prejšnjim letom. Glede na obsežne projekte digitalizacije knjižničnega gradiva, ki jih Narodna in univerzitetna knjižnica izvaja v okvirih rednega programa dela, je delež, ki ga v primerjavi s tem prispevajo splošne knjižnice, impresiven. Ob koncu leta nam je statistika namreč povedala, da je 67 % vsega gradiva na portalu prispevala nacionalna knjižnica, kar 33 % pa je last partnerjev, med katerimi so na prvem mestu prav knjižnice. Razmerje je v korist NUK sicer najbolj opazno pri slikovnem gradivu (kar 86 % gradiva je prispevala nacionalna knjižnica).

Pri nastajanju Digitalne knjižnice Slovenije sodeluje že več kot 30 knjižnic, ki prispevajo zelo raznoliko gradivo. Medtem ko nekatere knjižnice digitalizirajo predvsem antikvarno gradivo ter redke dragocenosti, ki jih hranijo, se druge osredotočajo na periodiko, ki je bogat vir za zgodovino in utrip sodobnega življenja nekega kraja. V veliki večini primerov pa gre za gradivo, ki ga nacionalna knjižnica kljub širokopoteznim načrtom na tem področju ne vključuje v plane digitalizacije. Pri razvoju Digitalne knjižnice Slovenije je

Slika 2: Lokacije knjižnic, ki soustvarjajo dlib.si

tako partnerstvo med NUK in drugimi knjižnicami nepogrešljivo, saj le-to zagotavlja regionalno pokritost z vsebinami, ki med drugim tudi upravičuje njeno ime.

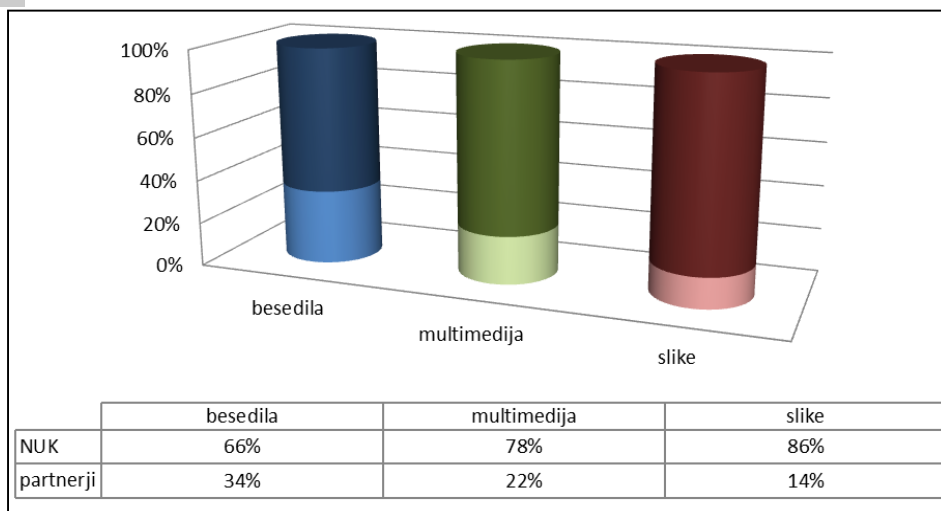
Med zapisi za gradivo, ki so ga prispevale knjižnice, je največ zapisov (88.796) za gradivo Mestne knjižnice Ljubljana. Pri interpretaciji statistike moramo seveda upoštevati, da štejemo zapise in ne publikacij. V samem vrhu statistike sta tudi Knjižnica Ivana Potrča s 17.248 zapisi ter Osrednja knjižnica Celje (14.840 zapisov). Skoraj 10.000 zapisov je za gradivo Univerzitetne knjižnice Maribor, po več tisoč zapisov pa so pris-

pevale Goriška knjižnica Franceta Bevka, Mestna knjižnica Kranj, Knjižnica Mirana Jarca, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja ter Knjižnica Ivana Tavčarja.

Večino gradiv med vsemi partnerji še vedno prispevajo knjižnice, a med temi, ki so prispevali gradiva za že več kot tisoč zapisov, najdemo tudi založnike. Gre predvsem za založnike znanstvene periodike ter časnikov, ki prispevajo izvorno digitalne datoteke publikacij, ki sicer izhajajo tudi v tiskani obliki. Številni med njimi se odločajo, da bodisi sami, bodisi v sodelovanju z NUK ali območno knjižnico digitalizirajo starejše letnike svoje publikacije. Vse pomembnejša postaja vloga knjižnic kot posredovalcev informacij o postopkih digitalizacije in iniciatorjev tovrstnih projektov. Tako bogatijo zlasti zbirke Časopisje in članki ter Znanstveno časopisje in članki.

Knjižnice predstavljajo tudi živo vez med portalom dlib.si in uporabniki. Med obiskovalci, ki so na dLib.si v letu 2012 prišli prek povezave z drugih internetnih strani (izvzeti so iskalniki),

6

Slika 1: Razmerje lastništva po posameznih skupinah gradiv

je bilo največ obiskov s strani Mestne knjižnice Ljubljana (<http://www.mkjlj.si>) in sicer kar 455.200. Na drugem in tretjem mestu so uporabniki, ki so povezavo do dlib.si našli na spletni strani NUK (369.100 obiskov) in na strani Mestne knjižnice Kranj (116.528 obiskov s strani <http://www.kr.sik.si/aktualno/>). Kar 30 % obiskovalcev je do Digitalne knjižnice prišlo po tej poti, prevladuje pa obisk s spletnih strani, na katerih je nameščen mini iskalnik dLib.si.

Oktober 2012 smo na posvetovanju ZBDS (posvetovanje Sekcije za specialne knjižnice in Sekcije za visokošolske knjižnice) *Izzivi sodobnih tehnologij: konkurenčna prednost knjižničnih storitev* izvedli delavnico o digitalizaciji. Na njej smo podrobneje predstavili koordinacijo digitalizacije na nacionalni ravni. Naš namen je bil spodbuditi k digitalizaciji tudi visokošolske in specialne knjižnice, kljub temu pa se je delavnice udeležilo kar nekaj predstavnikov splošnih knjižnic.

Zaradi kadrovskih razmer pa storitve, ki jih obsega koordinacija, žal krčimo. Upamo lahko le, da se s tem ne bodo krčile tudi prednosti, ki jih ta dejavnost nedvomno prinaša in ki se ne nazadnje odražajo v bogastvu vsebin na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Daša Pokorn
Narodna in univerzitetna knjižnica

POROČILA

Predkonferenca NAPLE »E-books Business Models for Public Libraries«

Milano, Italija, 13. 5. 2013

Predstavnik Študentske založbe, Marko Hercog, in Mestne knjižnice Ljubljana, Aleš Klemen, sva se sredi maja aktivno udeležila predseminarja z naslovom »E-books Business Models for Public Libraries«. Potekal je v Kraljevi palači v Milanu, kjer se je v naslednjih treh dneh odvijala tudi konferenca EBLIDE¹: *EBLIDA – NAPLE 21st annual Conference. Ready? Read »e«. E-Services in Libraries, from European thinking to local Actions (14.–16. 5. 2013)*. Predseminar o uvajanju elektronskih knjig v evropske splošne knjižnice je organizirala NAPLE².

K predstavitev poslovnih modelov uvajanja elektronskih knjig v splošne knjižnice v posameznih evropskih državah smo bili povabljeni predstavniki iz Belgije (oz. flamsko govorečega dela države), Nizozemske, Danske, Nemčije in Slovenije. Tekom razprave smo se dotaknili naslednjih tem in vprašanj, ki so se porajala ob premišljevanju o najbolj primernem modelu:

- **izbor elektronskih knjig** (dostopnost vseh knjig, omejitve le na določene naslove in vsebinske sklope, prehodni (ang. window time) čas med knjigo, dostopno v trgovini, in nato dostopno za izposojno v splošni knjižnici),
- **lastništvo e-knjig za izposojno, vprašanje**

dolgotrajnega hranjenja in dostopa do e-knjig,

- **dostopnost** preko spletne strani (ang. streaming) ali oddaljeni dostop,
- **strategije omejevanja dostopa do e-knjig** (glede na uporabnika, na število prenosov ...),
- **določanje cenovne politike,**
- **modeli spodbujanja k nakupu, namesto k izposoji** (npr. možnost kupovanja v platformi za izposojno),
- **tehnološka zaščita avtorskih vsebin** (DRM, omejitve prenosa – ang. downloada, streaminga),
- **distribucijska platforma** (lastništvo, upravljanje z njo, stroški),
- **vpetost v knjižnično okolje** (metapodatkovne strukture, sistemi za upravljanje vsebin, orodja za iskanje),
- **odprta vprašanja**, ki se še porajajo glede programskih okvirjev za ravnanje z elektronskimi knjigami.

Belgija (flamščina)

Kljub 6,5 milijona flamsko govorečih prebivalcev in 300 splošnih knjižnic ter 16 milijonov EUR, namenjenih za gradivo, je trenutno za izposojno na razpolago največ 200 naslovov e-knjig.

1 European Bureau of Library Information and Documentation Associations - evropsko krovno telo bibliotekarskih, informacijskih in dokumentacijskih združenj.

2 National Authorities on Public Libraries in Europe - mednarodno nevladno združenje, katerega namen je skrb za promocijo načel in strategij politik na področju splošnih knjižnic v Evropi.

Predlagani model je »single user copy« + 26 izposoj. Hkratna izposoja večih izvodov istega naslova ni možna. Opirajo se na nizozemski model. Registracija za uporabo e-knjžnice je fizična, v prostorih knjižnic, branje lahko poteka online ali v namenski aplikaciji. Uporabnik ima lahko hkrati izposojenih pet knjig.

Vsaka posamezna knjižnica lahko sama določa ali bo končnemu uporabniku zaračunavala posebno članarino za uporabo e-knjig.

Založniki določajo katere naslove bodo dodali v sistem, nadomestilo za izposajo lahko variira med 0 in 0,50 EUR+DDV. Večina založnikov se je odločila za srednjo vrednost 0,37 EUR. Možen je tudi zakup do 800 izposoj (in posledično zmanjšanje stroška posamezne izposoje).

Odločitev za vključitev v sistem je na vsaki posamezni knjižnici, kljub temu se jih mora modelu za zagotovitev delovanja pridružiti dovoljšnje število. Model v praksi še ni v celoti zaživel.

Nizozemska

Nizozemska ima 16,7 milijona prebivalcev, letno namenijo celotnemu nakupu knjižničnega gradiva 60 milijonov EUR. Tako kot v knjižnicah za flamsko govoreče prebivalce v Belgiji je tudi v nizozemskih knjižnicah v zadnjem desetletju zaznati upad števila knjižne zaloge in tudi izposoj. Trenutno imajo na razpolago približno 500 naslovov elektronskih knjig za prenos na lastne bralne naprave, do konca leta 2013 jih načrtujejo do 2.000.

Preko namenskih aplikacij omogočajo dostop do več kot 1.000 naslovov knjig za uporabo na prenosnih bralnih napravah (posledično lažja kontrola, možnost predčasnega vračila izposojenih knjig) – preračunan strošek za razvoj aplikacije je 25.000 EUR, ter strošek 30 EUR za naslov e-knjige v .epub formatu.

Elektronske knjige so dostopne v okviru digitalne knjižnice Bibliotheek.nl. Le-ta nudi tudi možnost licenice za uporabo prosto dostopnih e-knjig iz portala Gutenberg v njihovem sistemu, letna licenca stane

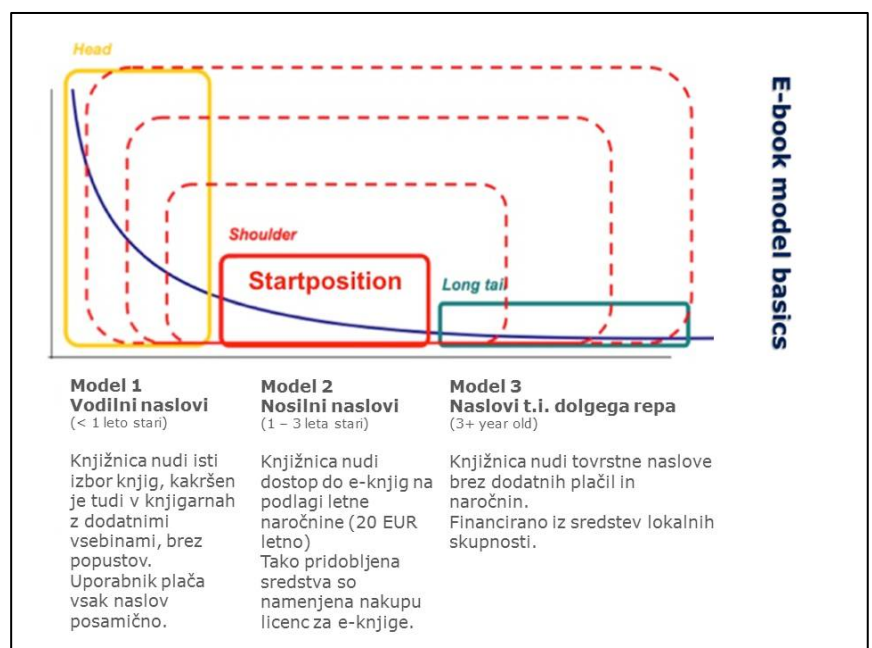
40.000 EUR.

Predvideva se, da se bo ob prehodu splošnih knjižnic v digitalno obdobje spremenil tudi uporabniški odnos do knjig. Tako naj bi prešli iz večinskega modela kupljenih izvodov knjig v, za uporabnike primernejšo, izposajo e-knjig. Uporabniki ne bi več kupovali knjig, pač pa bi si jih raje, za primerno uporabnino, izposojali v knjižnici.

Za jesen 2013 načrtujejo pogodbo z največjimi nizozemskimi založniki za uporabo več kot 1.000 naslovov, dostopnih na novi platformi, ki bi knjižnice povezala neposredno z založniki. Tudi tu stroški niso najnižji – 500 EUR na naslov in stroški izposoje 0,36 EUR na enoto. Predstavili so še kampanjo »Beri več«, kjer so neuporabnikom knjižničnih storitev ponudili možnost branja približno 100 naslovov e-knjig. Za potrebe projekta so razvili tudi lastno programsko opremo za branje e-knjig, stroški razvoja so bili približno 25.000 EUR.

Danska

Na Danskem živi 5,6 milijona prebivalcev, deluje 6 regijskih in 98 občinskih knjižnic. Danska agencija za kulturo bedi nad splošnimi in obema nacionalnima knjižnicama. Za leto 2014 načrtujejo zagon Danske digitalne knjižnice, kjer bi bil združen dostop do e-vsebin na nacionalni ravni, z upoštevanjem lokalnih posebnosti. Rešitev bi vključevala skupno infrastrukturo, licenciranje, ponudbo spletnih vsebin in e-knjig.

Model licenciranja elektronskih knjig z upoštevanjem vodilnih ter nosilnih naslovov in naslovov t. i. dolgega repa

Prvotni projekt EReolen.dk (e-knjižna polica) je predvideval 2.300 naslovov in strošek izposoje 2,5 EUR, ki bi se ob večjih količinah zmanjševal, določeno bi bilo najvišje število izposoj na posameznega bralca. Sistem bi bil vpet v posamezne knjižnične CMS-je. Gradivo bi bilo dostopno preko pretočne spletne uporabe (ang. streaming), kakor tudi preko prenosa na bralno napravo (ang. download). Propadel je v oktobru 2012, po pogajanjih z največjim založnikom, predvsem zaradi poslovnega modela, nesprejemljivega za knjižnice – cen in zamika med dostopnostjo knjig v trgovinah in v knjižnicah za izposajo (ang. window time).

Sredi maja 2013 so pričeli testirati ponudbo konzorcija največjih danskih založnikov v okviru E-bib.dk. Model predvideva da knjižnice pridobijo po 4 izvide naslova in možnost rezervacije izposojenih knjig. Ni pa še znan cenovni model, ne možnost medknjižnične izposoje na nacionalnem nivoju³. Tudi ta model predvideva vpenjanje (ang. embedding) v posamezne CMS-je knjižnic ter možnost lokalne izbire naslovov.

Na potezi so regionalne knjižnice, ki bodo na svojem območju testno omogočale tudi omenjeno medknjižnično izposajo. Glavne izzive prihodnosti vidijo v prenosu fizičnega sveta v digitalno okolje (neposredni prenos praks iz fizičnega v virtualno okolje, poraja se celo vprašanje ali je že prevladujoč digitalni način delovanja) in v prizadevanjih za nacionalni licenčni center (morda v obliki omenjene Danske digitalne knjižnice).

Nemčija in nemško govoreči del Švice

Nemške knjižnice oskrbujejo 82 milijonov prebivalcev z 2.100 profesionalnimi in 6.000 amaterskimi splošnimi knjižnicami. V Evropi je trg e-knjig najbolj razvit v Nemčiji. V letu 2011 je bilo prodanih kar 4,7 milijona e-knjig, na trgu je trenutno dostopnih 741.424⁴ naslovov e-knjig. Tam delujeta dva agregatorja elektronskih knjig:

- Ciando eBooks od leta 2003 dalje skrbi za specialne knjižnice, od 2011/2012 omogoča dostopnost tudi splošnim knjižnicam (trenutno je vključenih 50). Vsebuje 145.000 enot gradiva, od tega 1.000 zvočnih knjig. Za leto 2013 predvidevajo tudi zaračunavanje uporabnine (na naslov).

- Divibib GmbH deluje od leta 2007. Namenjen je le splošnim knjižnicam, uporabniki morajo biti člani sodelujočih knjižnic. V letu 2012 je bilo v sistem vključenih 670 splošnih knjižnic (nobena amaterska), za leto 2013 predvidevajo številko 1.000. Zabeleženih izposoj v letu 2012 je bilo 4 milijone, na voljo je bilo 60.000 enot gradiva (e-revij, e-časnikov, e-knjig, zvočnih knjig, glasba in videov).

Sistem Divibib je podoben ameriškemu agregatorju OverDrive:

- platforma kot enota knjižnice,
- spletni servis brez dodatnih instalacij in implementacij v posamezne sisteme,
- profesionalna tehnična podpora,
- skrb za licenčna pogajanja in skrb za distribucijo vsebin,
- skrb za ustrezni metapodatkovni in bibliografski popis gradiva,
- v sistem so lahko vključene tudi manjše knjižnice.

Lastnosti Divibiba:

- uporabniška izkušnja podobna spletnim trgovinam,
- možnost prenosa vsebin na lastno bralno napravo (ni bilo omenjeno kateri DRM uporabljajo),
- s strani knjižnice določen rok izposoje in število hkratno izposojenih e-gradiv, možnost podaljšanja gradiva, če le-to ni rezervirano,
- možnost nakupa paketnih vsebin (npr. vse knjige založbe Penguin) ali posameznih naslovov,
- najbolj tipičen izbran poslovni model je M-Licenca – ni možna uporaba hkratne izposoje licence večim bralcem (ena digitalna kopija - en bralec),
- druga modela sta:
 - L-Licenca: razširjena dostopnost za naslove, starejše od 2 let, tudi za e-knjige predhodno dostopne pod M-Licenca,
 - XL-Licenca: hkratno izposojenih več »izvodov« istega naslova, dostopni ob dodatnem plačilu. Če so vsi naslovi izposojeni, sta vedno avtomatsko na voljo 2 M-Licenci.
- Knjižnice lahko kupijo po isti ceni katero koli e-knjigo, tako kot vsak drug kupec. Določeni

3 Upoštevati je potrebno, da danske splošne knjižnice omogočajo brezplačno medknjižnično izposajo za fizično gradivo na območju celotne Danske s podporo lastne dostavne službe.

4 Številka predstavljena na predkonferenci dne 13. 5. 2013.

naslovi so dostopni z zamikom (ang. window time).

- V sistem prispeva svoje knjige več kot 650 založnikov (od 2.220 kolikor jih je na nemško govorečem tržišču), vključena ni le ena večja založniška hiša – svoje vsebine ponuja na komercialni platformi Skoobe« (Holtzbrinck Group–Rowohlt, Klett-Cotta ...), imajo dobre odnose s sodelujočimi založniki.

V Nemčiji se razvija še nekaj drugih poslovnih modelov in platform za distribucijo e-knjig:

- Amazon.de deluje od oktobra 2012. Izposoja e-knjig je omogočena le uporabnikom sistema, ki si lahko brezplačno izposodijo eno knjigo v mesecu. Ponuja 8.500 naslovov v nemščini. Podpira bralnik Kindle.
- Libreka!, tudi ta deluje od oktobra 2012, podpira izposajo uporabnikom Združenja nemških založnikov in knjigarnarjev, v testnem obdobju je dostopnih 760 naslovov, čas izposoje je 4 tedne. Ceno določa založba sama z rabatnim sistemom.
- Skoobe, deluje od februarja 2012, je naročniški sistem za končne uporabnike. Mesečna naročnina za dostop do 20.000 naslovov je 9,90 EUR. E-knjige so dostopne v okolju iOS (iPhone, iPad), Android in Kindle Fire (poganja ga prilagojena različica Androida). Združuje založbe Arvato, RandomHouse in Holtzbrinck.
- Paper C je z delovanjem pričela v letu 2013. Od te platforme si nemške knjižnice veliko obetajo, saj predvideva mesečno naročnino 29,99 EUR za dostop do zbirke e-knjig 400-ih založnikov.

10 S trajnim hranjenjem se nemške splošne knjižnice ne ukvarjajo (menijo, da je to stvar nacionalnih knjižnic). E-knjig nimajo v lasti, kupujejo le licence, dolgotrajni dostop ni zagotovljen. Menijo, da nakup pride v poštev le za določene naslove in še to le za potrebe specialnih knjižnic.

Cene licenc (M-licenca) za knjižnice so enake cenam za končnega uporabnika. Pri določenih založbah (Beck) pa se pojavljajo celo težnje po zvišanju cen licenc za knjižnice. Sistem še ne omogoča povezave izposojevalnega dela s knjigarniškim delom (preko t. i. »Kupi« gumba). Oddaljen dostop je možen ne glede na geografske omejitve. Model knjižnicam v osnovi ne omejuje števila hkratno izposojenih knjig pri uporabniku (omejitev izvajajo le posamezne knjižnice).

Najbolj uporabljena platforma je last in tudi upravljana s strani podjetja Divibib GmbH, stroški poslovanja niso znani iz poslovnih razlogov.

E-knjige so popisane v lokalnih knjižničnih katalogih. Dostop do platforme je možen preko članske številke (podobno kot pri naši Moji knjižnici). Razvili so tudi že namenske aplikacije za Applovo programsko okolje iOS, vendar le za e-knjige v .epub formatu.

Po zaključku predstavitev je sledil povzetek praks, prediskutiran z delovno skupino za e-knjige v okviru Eblide. Glavna problematika je stopnja davčne obremenitve, saj se v EU e-knjige še vedno tolmači kot storitev in ne kulturno dobrino. Posledično so e-knjige večinoma obdavčene z več kot 20 % davčno stopnjo. Na ravni EU si sicer EBLIDA prizadeva opozarjati še na problematiko knjižnicam nenaklonjene avtorske zakonodaje, tudi s promocijsko akcijo »Legalize it«.

Aleš Klemen
Mestna knjižnica Ljubljana

Seminar Izzivi biblioterapije v sodobni družbi

V soboto, 11. maja 2013, se je v Domžalah odvil seminar o biblioterapiji (zdravljenju oziroma pomočjo s knjigami), ki ga je (tokrat) organizirala Sekcija za šolske knjižnice pri ZBDS. Vsebinsko izvedbo seminarja sem vodila Sabina Burkeljca, bibliotekarka oziroma šolska knjižničarka na OŠ Rodica.

Na seminarju je bilo 40 slušateljev iz cele Slovenije (iz šol, splošnih knjižnic in drugih zavodov so se seminarja udeležili knjižničarji, učitelji, svetovalni delavci in drugi strokovni delavci). Pet predavateljev smo vsak s svojega zornega kota predstavili možnosti, ki jih biblioterapija nudi v nekliničnem okolju – tj. v šolah, v knjižnicah in v drugih vzgojno-izobraževalno-kulturnih zavodih, ki se ukvarjamo s knjigami in ljudmi.

Navzoče smo pozdravile ga. Irena Sešek, podpredsednica ZBDS, ravnateljica Osnovne šole Rodica, ga Milena Vidovič in vsebinska vodja seminarja ter predstavnica Sekcije za šolske knjižnice pri ZBDS, Sabina Burkeljca.

Zavedamo se, da so knjige tudi sredstvo za spremembo mnenj in stališč, sredstvo za osebno rast, detabuizacijo, učenje o odnosih, spoznavanje sebe in drugih, moč in pomoč, soočenje s težavami, iskanje različnih poti, za dialog, slišanje sebe in soljudi ter za kvalitetnejše življenje ob presežnih literarnih delih, ki odprtega in angažiranega bralca prežarjajo z lepoto in ga spreminjajo.

Biblioterapija je v zadnjih letih v slovenskem nekliničnem prostoru spet dobila nova krila, oživili smo jo preko prakse, konferenc in seminarjev. O njej želimo govoriti, jo uporabljati v praksi, o njej se želimo izobraževati. Želimo jo bolj trdno umestiti v prostor, ki ni klinični. Torej v knjižnice, šole, vrtce in druge inštitucije, ki se ukvarjamo s pomočjo in izobraževanjem ljudi.

Žal je slovenski prostor glede biblioterapije še zelo skromen. Manjkajo nam strokovne knjige o biblioterapiji, zato jih je potrebno prevesti iz tuje literature ali pa kar napisati. Izobraževanja so skoraj vsa v tujini. Z biblioterapijo v nekliničnem okolju se pri nas ukvarjajo redki posamezniki, ki so si svoja znanja pridobili z lastnim angažiranjem, predvsem pa s svojo prakso.

Branje knjig v terapevtskem pomenu ni eskapizem, pač pa ravno nasprotno – soočenje s težavami. To je težka in dolgotrajna pot, po kateri stopamo vsi, ki si želimo živeti dobro, kvalitetno, zdravo in srečno. Zmotno in naivno je torej razmišljanje, da knjige zdravijo same po sebi.

Naš prvi predavatelj, **mag. Marijan Špoljar**, bibliotekar v Mestni knjižnici Ljubljana, je govoril o biblioterapiji in samopomoči kot delu popularne kulture. Biblioterapevtsko branje je umestil v psihosocialno delo, vzgojo in izobraževanje in popularno kulturo. Poudaril je pomen lastne motivacije pri biblioterapevtskem delu. Opozoril je na to, da modelov ne moremo prenašati iz tujine, pač pa jih moramo modificirati za slovensko populacijo. Mag. Špoljar je poudaril, da je človek odgovoren za drugega človeka, zato je v prvi vrsti najpomembnejša kompetenca »biti človek«, ko se ukvarjamo z biblioterapijo in opozoril na odgovornost biblioterapevta pri tem. Na koncu je poudaril, da bi bilo pri tem potrebno sodelovanje tima različnih strokovnjakov, ki bi se med seboj podpirali in sodelovali v skupnem cilju – pomagati ljudem s knjigo.

Slika 1: Predavanje mag. Marijana Špoljarja o biblioterapiji in samopomoči kot delu popularne kulture

Slika 2: Predavanje Sabine Burkeljca: Knjiga in jaz v procesu spreminjanja in rasti

tare in tudi veseli. Menim pa, da je tudi to lahko terapevtsko, saj učencem zelo pomaga, da ostajajo odprti in zmorejo ubesediti svoje težave, se znajo vživljati v osebe iz knjig ter prisluhniti drug drugemu. Literatura je dekontekstualizirana in avtonomna, saj je njen cilj estetski užitek, zato je branje leposlovja že samo po sebi terapevtsko – predpogoj je seveda bralec, ki literaturo »spušča« vase in se zaradi tega osebno spreminja.

Literatura pospešuje senzibilizacijo za svet okoli nas. Poudarila sem še, da ne beremo zato, da bi pozabili na realnost, pač pa ravno nasprotno, da bi se soočili s svojimi težavami. Biblioterapija je lahko tudi učinkovita oblika samopomoči, v šolskem okolju pa je najbolj učinkovita skupinska bibliopreventiva.

12

Mag. Tjaša Obal je bila zaradi subjektivnih razlogov (žal) odsotna, njen prispevek sem povzela Sabina Burkeljca. Naslov njenega prispevka je bil *Biblioterapija in kompetence bibliotekarja zanjo*.

Mag. Obalova predstavlja dva primera biblioterapije pri nas, klinični in razvojni. V prispevku je nakazala nekaj malega o učinkih branja leposlovja na posameznika. Pogledali smo si, kaj je s samo vlogo in kompetencami bibliotekarja pri biblioterapiji in se na koncu dotaknili še odprtih

vprašanj, ki jih izvajanje le-te prinese v bibliotekarsko okolje.

Obalova poudarja: »Pri zaželenih osebnotnih lastnostih govorimo o t. i. osebnotni trdnosti. To pomeni, da bibliotekar izhaja iz vedenja, ki je empatično (da se zna vživeti v čustva drugega brez moraliziranja), in izhaja iz interesa za delo z ljudmi, je odgovoren za svoja dejanja ter spoštuje druge.

Liljana Klemenčič, bibliotekarka v Knjižnici Ivana Potrča s Ptuja, je biblioterapijo predstavila praktično – preko dela s pravljicami in zgodbami. Naslov njene predstavitve je bil *Pravljične meglice za več bralske resnice ali pripovedovanje pravljic je lahko zdravilno*. Ljudske pravljice so najbolj hvaležno predivo, ki s svojimi arhetipi delujejo na bralca zdravilno. Pravljíčarka nam je povedala nekaj ljudskih pravljic. Slikovit je bil njen prikaz branja zgodbe in prikaz ilustracij Quentina Blaka z naslovom *Kakaduji* (Celjska Mohorjeva družba, 2013).

Pravljíčar/pripovednik izbira pravljice s psihoterapevtskim nabojem (kar večina ljudskih pravljic je), kar deluje na bralce zdravilno. Liljana Klemenčič nam je to potrdila na samem seminarju.

Slika 3: Liljana Klemenčič je predstavila pravljice, ki zdravijo

Slika 4: dr. Klemen Lah in predavanje o prebolevanju izgube v romanu *Konje krast*

Dr. Klemen Lah, specializant gestalt psihoterapije, je spregovoril o romanu *Konje Krast* Pera Pettersona in prebolevanju izgube. Lik očeta je v književnosti premalo izpostavljen (za razliko od lika matere). Predavatelj je predstavil lik očeta skozi zgodovino književnosti, mitologije in psihologije. Stališče dr. Laha je, da učitelj uči predvsem to, kar on sam je, zato je pomembno poznati sebe. Učitelj vsakodnevno stopa v odnose, v katerih se razkrivajo predvsem njegovi neprede-

lani introjekti, kajti »najtežja bitka je biti sam svoj v svetu, ki se dan in noč trudi, da bi iz tebe naredil nekoga drugega.«

Predavatelj je slušateljem dal še smernice (delovne liste) – naloge in vprašanja za pogovor in konkretno delo z romanom *Konje Krast*.

Knjige so sredstvo, ki nam pomaga razumeti sebe in svet ter odnose med ljudmi. Knjige nam osmišljajo in poglobljajo življenje, nas delajo bolj odprte in pretanjene poslušalce. Odzven besed v nas, ki lahko traja leta, desetletja ali celo življenje, nas preobraža tam, kjer smo najbolj mi. V to sem prepričana z vsako dobro prebrano knjigo bolj.

Zahvaljujem se ZBDS in predsednici mag. Sabini Fras Popović za zaupanje, da smo lahko izpeljali seminar pod okriljem društva, ter predsednici Sekcije za šolske knjižnice pri ZBDS, gospe Mirjam Klavž Dolinar, za pomoč.

Menimo, da moramo o biblioterapiji še govoriti, jo trdneje umestiti v slovenski neklinični prostor in pripraviti izhodišča za timsko delo s strokovnjaki z različnih področij delovanja (psihoterapija, književne vede, medicina, psihologija idr.). Skupaj lahko kompetentneje pristopimo k biblioterapiji.

Sabina Burkeljca

OBVESTILA

Koledar prihajajočih srečanj

SLOVENIJA

(izbor za obdobje september—oktober 2013)

- **9. 9. 2013**, Ljubljana, "Tudi mi beremo. Različni bralci z različnimi potrebami", <http://www.bralno-drustvo.si/>
- **17.-19. 10. 2013**, Laško, Vizija. Strategija. Taktika. 2003-2013-2023, <http://www.zbds-zveza.si/?q=node5/knjiznicarski-izzivi>

TUJINA

(izbor za obdobje september—oktober 2013)

- **2.-6. 9. 2013**, Lisbona, Portugalska, *DCMI International Conference on Dublin Core and Metadata Applications*, <http://dcevents.dublincore.org/index.php/IntConf/dc-2013>
- **4.-6. 9. 2013**, Limerick, Irska, *4th International Symposium on Information Management in a Changing World*, <http://imcw2013.bilgiyonetimi.net/>

- **5.-6. 9. 2013**, Kaunas, Litva, *European Conference in Knowledge Management*, <http://academic-conferences.org/eckm/eckm2013/eckm13-call-papers.htm>
- **5.-9. 9. 2013**, Praga, Češka, *3rd International Conference on Integrated Information*, <http://www.icininfo.net/>
- **12.-13. 9. 2013**, Sopot, Poljska, *7th European Conference on IS Management and Evaluation*, <http://academic-conferences.org/ecime/ecime2013/ecime13-home.htm>
- **26.-27. 9. 2013**, Regensburg, Nemčija, *The Eleventh International Conference on Books and Publishing*, <http://booksandpublishing.com/the-conference>
- **14.-16. 10. 2013**, London, VB, *Internet Librarian International 2013*, <http://www.internet-librarian.com/2013/>
- **22.-25. 10. 2013**, Istanbul, Turčija, *European Conference on Information Literacy*, <http://www.arber.com.tr/ecil2013.org/index.php/home>
- **24.-25. 10. 2013**, Haag, Nizozemska, *Classification & Visualization: interfaces to knowledge*, <http://seminar.udcc.org/2013/>

13

Bralne učne strategije

Knjiga *Bralne učne strategije* avtoric **Sonje Pečjak** in **Minke Gradišar** je lani ponovno prišla med nas, a tokrat v razširjeni in dopolnjeni izdaji. Zavod za šolstvo vztrajno spodbuja pedagoški kader vseh smeri z izdajami publikacij o branju k zavzetemu motivacijskemu in didaktično ustreznemu poučevanju, ki mora vključevati tudi skrb oziroma delovanje za razvoj jezika in bralne pismenosti učencev na vseh stopnjah šolanja. Temu je namenjeno tudi delo *Bralne učne strategije*, ki sta ga z novo izdajo avtorici okrepili na področju teorije učenja in branja in z motivacijskimi poudarki za delo pedagoškega kadra.

Z izkušnjami in znanjem sta avtorici, psihologinja in pedagoginja, že leta vpeti v razvijanje bralne pismenosti. Raziskujeta jo, spremljata rezultate raziskav bralne pismenosti in se nanje aktivno odzivata s predavanji, pisanjem člankov, priročnikov. To njuno skupno delo je kar temeljni priročnik za vse, ki se z bralno pismenostjo hočejo ali morajo ukvarjati, za vse, ki bi bili radi pri njenem razvijanju uspešni in učinkoviti, njihovi učenci pa trajno zaznamovani s skrbjo za razvijanje lastne pismenosti. Z branjem še zmeraj najuspešneje ohranjamo in razvijamo branje in z branjem še zmeraj osvajamo največ informacij in znanja.

Za ta namen delo že v začetku opozori, da je v sodobno pojmovanem učnem procesu vloga učencev aktivna, da zmorejo učenci razviti samoregulacijsko učenje. To učenje ima različne teoretske podlage, vse pa so usmerjene v *učenje kot sistematičen proces, ki je v veliki meri*

14 *pod učenčevim nadzorom*. Za to pa je dobro poznati učne strategije, ki so v delu predstavljene z različnimi modeli, ki, kot pravita avtorici, nadgrajujejo drug drugega v pristopu za doseganje učnega cilja v izbrani naravi učne naloge in podpori primerne motivacije.

Od tu naprej, a povezano s prejšnjimi poglavji, se delo posveča sistematično in poglobljeno branju in bralnim strategijam v učnem procesu, pri čemer podrobno predstavljeno vsebino gradi z znanjem in raziskovalnimi rezultati številnih, predvsem tujih avtorjev. Ta poglavja vodijo bralca, učitelja, po korakih do cilja, ki ga želi doseči z branjem te vsebine. Pri tem mu bo koristilo tudi ponovno prebiranje že znanih strategij,

saj nas s sistematično predstavljenimi koraki opozorijo, da podleganje rutini, na katero se lahko kaj kmalu navadimo, ne pripelje vselej do zelenega cilja. Z izkušnjami podkrepljeni primeri dopolnjujejo teorijo, opogumljajo in so v pomoč tudi pri začetnih korakih poučevanja. Čeprav navajajo predvsem primere učenja branja in reševanja učnih problemov z branjem v osnovni šoli, so koristni prav tako za učenje branja in branja z učenjem za ostale stopnje izobraževanja.

Delo zahteva pozorno branje, a čas za branje si velja vzeti. Bralec bo poplačan z odgovori kot npr. zakaj je pametno upoštevati sodobna dognanja o učnih in bralnih strategijah, zakaj moramo o branju poznati tudi nekaj osnovne teorije, če hočemo branje poučevati; daje več kot le napotek kako, ki, čeprav po navodilih izpeljan, ne vodi do dobrega rezultata brez zakaj in kaj se z nami dogaja ko beremo, se učimo, rešujemo probleme z branjem.

Avtorici delo v uvodu priporočata študentom in učiteljem na vseh stopnjah izobraževanja. Prav koristen pa zmore biti tudi za vse tiste, ki z motivacijskimi oblikami prispevajo k branju, tako za knjižničarje kot za druge, ki se kot prostovoljci in zasebniki lotevajo spodbujanja branja. Če ne drugače, jim bo v pomoč vsaj pri določanju namena, cilja prireditve, izbiri virov, vodenju pogovora o prebranem. Knjižničarji pa ga lahko priporočajo tudi vsem tistim, ki se sprašujejo, kako reševati bralne in učne težave, lastne ali težave drugih. Naloge, ki jih navaja delo, tudi posameznika, ki nima pomoči drugega, vodijo k bolj učinkovitemu branju za učenje, tako npr. študentu, primerno uporabljene, lahko omilijo težave, s katerimi se sreča, ko se mora iz prehoda iz srednje v visokošolsko stopnjo izobraževanja soočiti z goro učnega gradiva. Študenti, ki nimajo težav, so hvaležni učiteljem, ki so jih skozi šolanje vodili s sodobnimi strategijami učenja in učenja branja, drugi pa bodo z branjem *Bralnih učnih strategij* morda hvaležni avtoricama.

Silva Novljan

Spletni arhiv Narodne in univerzitetne knjižnice

Po večletnem prizadevanju na področju arhiviranja vsebin na svetovnem spletu je od aprila letos javno dostopen spletni arhiv Narodne in univerzitetne knjižnice. Zajem spletnih vsebin izvajamo od leta 2008 dalje, ko je bila vzpostavljena ustrezna infrastruktura za izvajanje določil Pravilnika o vrstah in izboru elektronskih publikacij za obvezni izvod (Ur.l. RS, št. [90/2007](#)), ki se nanašajo na zbiranje in arhiviranje spletnih publikacij. Te poleg elektronskih knjig in periodike vključujejo tudi spletna mesta. Spletni arhiv je dostopen na naslovu <http://arhiv.nuk.uni-lj.si/>.

Slika 1: Spletni arhiv Narodne in univerzitetne knjižnice

Namen dejavnosti je poskrbeti za trajno ohranjanje in dostopnost slovenske kulturne dediščine na svetovnem spletu. Ker je v praksi skoraj nemogoče zajeti vso sloveniko na spletu, zajemamo le manjši vzorec slovenskega spleta, ki bo lahko raziskovalcem v prihodnosti služil kot dodatni informacijski vir pri znanstveno raziskovalnem delu.

Trenutno se v arhivu nahaja okoli 1000 slovenskih spletnih mest, ki jih zajemamo z različnimi frekvencami (od enkrat mesečno do enkrat letno). V izbor so vključena pomembnejša spletna mesta s področja javne uprave, znanosti in raziskovanja, kulture, izobraževanja in gospodarstva ter nekaj bolj popularnih blogov in Twitter profilov. Izbor postopno povečujemo. Za ta namen v NUK od jeseni 2012 deluje tudi uredniški odbor, ki izbira nova spletna mesta za zajem in skrbi za ustrezno organiziranost arhiva.

Za pridobivanje spletnih mest uporabljamo aplikacijo za samodejni zajem, ki ob ustreznih nastavitvah poišče in zajame vse datoteke, ki sestavljajo spletno mesto. Na ta način arhivsko spletno mesto ohrani strukturo in vse vsebinske ter oblikovne lastnosti. Uporaba arhiviranega spletnega mesta je (vsaj ob idealnih pogojih) enaka uporabi živega spletnega mesta. Pri uspešnosti zajema vsebin so seveda možne omejitve, ki izhajajo iz same strukture in tehnične izvedbe spletnega mesta. S postopki samodejnega zajema tako za enkrat ni možno zajemati pretočnih video in avdio vsebin, delov spletnih mest, ki so dostopni samo ob registraciji, podatkovnih baz, ki so dostopne prek vmesnikov za iskanje in nekaterih drugih, predvsem dinamično generiranih vsebin.

V skladu s pravilnikom je spletni arhiv NUK javno in prosto dostopen. Vseeno lahko imetnik avtorskih pravic dostop do njegovih vsebin omeji le na prostore knjižnice. Po vzoru podobnih arhivov v tujini smo razvili uporabniški vmesnik, ki omogoča iskanje po celotnem besedilu arhiviranih spletnih mest ali po njihovi domeni. Poleg tega je možno tudi brskanje po dvanajstih vsebinskih področjih ali po abecednem seznamu.

15

Slika 2: Datumi zajemov spletnega mesta

Slika 3: Pasica za premikanje po različnih verzijah spletnega mesta na vrhu zaslona

Vsebina arhiva je urejena po datumih zajemov. Ob izbiri spletnega mesta iz abecednega seznama ali znotraj vsebinskega področja se prikažejo datumi, ko je bilo spletno mesto zajeto. S klikom na datum se odpre spletno mesto kakršno bilo na datum zajema.

Med brskanjem po arhiviranem spletnem mestu je v zgornjem delu zaslona ves čas prisotna pasica, ki omogoča premikanje med različnimi zajemi, ki so bili opravljeni ob različnih časih. Pasico lahko po potrebi skrijemo.

Kadar iščemo po polnem besedilu, se rezultati iskanja najprej izpišejo urejeni po letih in po domenah. Za prikaz rezultatov iskanja je potrebno izbrati ustrezno domeno ali letnico. Iskalni pojem je znotraj besedila rezultatov obarvan.

16

Če poznamo natančen URL naslov spletne strani, ki jo želimo poiskati, ga lahko vnesemo v iskalno polje in preden sprožimo iskanje izberemo iskanje po URL naslovu. Na ta način pridobimo izpis zajemov samo tega URL naslova.

V prihodnosti načrtujemo razvoj dodatnih orodij za lažjo in bolj učinkovito uporabo arhiva. Svetovni splet je od svojega nastanka doživel bistvene spremembe, predvsem na račun večjega pomena vsebin, ki jih prispevajo uporabniki in razvoja družabnih omrežjih. Ni razlogov, da orodij in konceptov, ki so se razvili za uporabo živega spleta, ne bi uporabili tudi v spletnih arhivih.

Če bomo uspeli zagotoviti ustrezna sredstva za razvoj orodja, si bodo uporabniki lahko vsebino arhiva organizirali po svojih željah, tako da bodo ustvarjali lastne zbirke, kamor bodo shranjevali njim relevantne vsebine. Na voljo bo tudi orodje

1. Aktiv.si - V Mariboru prva hitra polnilnica za elektromobile (27.02.2012)
E. N. V Mariboru prva hitra polnilnica za elektromobile Elektro Maribor je včeraj v uporabo predal prvo hitro polnilno postajo za električne avtomobile v Sloveniji in širši regiji. Njena prednost je, da je mogoče baterijo avtomobila napolniti v pol ure. Kdaj bodo električni avtomobili v resnici postali konkurenca klasičnim? Elektro Maribor ima poleg klasične polnilne postaje v Mariboru še dve v Lendavi in Murski

2. Prosta delovna mesta - Aktiv.si (27.09.2010)
Razvrsti po času, naslovu ali lokaciji. Iščemo sodelavce E-Obveščevalec EU Gorenjska Goriška Jugovzhodna Slovenija Koroška Notranjsko-kraška Obalno-kraška Osrednjeslovenska Podravska Pomurska Savinjska Spodnjeposavska Tujina Tujina Zasavska Vse regije O novih delovnih mestih želim biti obveščen: Vsak dan Enkrat na teden SVETOVALEC PRODAJE-ZAVAROVALNI ZASTOPNIK NA TERENU NA PODROČJU MARIBORA - MIŽ

3. Iščeš delo, zaposlitev ali novice na področju kadrov? Informativno zaposlitveni portal - Aktiv.si (27.02.2012)
VARILEC - MIŽ; VARJENJE PO TIG POSTOPKU, SKRb ZA ČISTO IN UREJENO DELOVNO OKOLJE, OSTALA DELA PO NAVODILU NADREJENEGA. Podjetje / organizacija: AGENCIJA M SERVIS D.O.O.; POSLOVALNICA MARIBOR | SLOVENSKA ULICA 33, 2000 MARIBOR SLUŽBA KADROVSKA, 02 23 43 400, prijava.mb@mservis.si Prijave do: 2012-03-04 01:00:00 +0100 Področje dela: SREDNJA POKLICNA IZOBRAZBA Delovni čas: polni delovni čas Pogoj/Opombe:

LETO

▶ 2010 (123)

▶ 2011 (127)

▶ 2012 (114)

DOMENA

▶ aktiv.si (364) 🚫

Slika 4: Rezultati iskanja po polnem besedilu z iskalnim pojmom Maribor

Rezultati za obdobje Jan 1, 2008 - Dec 31, 2013

2008	2009	2010	2011	2012	2013
0 strani	0 strani	2 strani	1 page	1 page	0 strani
		Mar 6, 2010 * Dec 18, 2010 *	Dec 25, 2011 *	Dec 18, 2012 *	

Slika 5: Rezultati iskanja po URL naslovu

za anotiranje in dodajanje označevalcev. Na ta način želimo spodbuditi bolj aktivno uporabo arhiva, saj so uporabniki večine spletnih arhivov postavljeni v dokaj pasivno vlogo. Tovrstna uporaba, ki uporabnikom omogoča tudi prispevanje vsebine, bo lahko predstavljala temelj za ustvarjanje povezav med uporabniki in socialno mreženje. S tem nekaj pridobi tudi knjižnica, saj uporabniki dobijo možnost, da sami organizirajo vsebino arhiva in s tem dodatno obogatijo izkušnjo novih uporabnikov – nekaj, kar z našimi omejenimi sredstvi sami ne bi uspeli nikoli doseči.

Prototip načrtovanih orodij, ki jih bo možno implementirati tudi v druge spletne arhive, smo predstavili tudi na letni skupščini IIPC (International Internet Preservation Consortium), ki je letos potekala v Ljubljani. Mednarodni konzorcij, ki letos beleži deseto obletnico delovanja, si prizadeva za razvoj orodij in standardov na področju arhiviranja spleta ter spodbuja mednarodno sodelovanje in čim širši dostop ter uporabo spletnih arhivov. Naša predstavitev je naletela na zelo pozitivne odzive in veliko zanimanje s strani glavnih strokovnjakov na tem

področju. S tem smo dobili dodatno potrditev, da je tovrsten razvoj korak v pravo smer.

Po večletnem razvoju postopkov zajemanja in arhiviranja, se zdaj vedno bolj usmerjamo v omogočanje dostopa in uporabe vsebin. Želimo si pritegniti čim več uporabnikov in pridobiti povratne informacije, ki bi nam pomagale pri nadaljnjem razvoju arhiva. Upamo, da bo arhiv s časom postal uporaben vir informacij. Vsebine, ki jih arhiviramo danes so sicer večinoma še vedno dosegljive na živem spletu, vendar je zaradi hitrosti s katero izginjajo toliko bolj pomembno, da jih ujameмо in shranimo čimprej, saj se bomo na ta način vsaj delno izognili pesimističnemu scenariju digitalnega srednjega veka.

Spletni arhiv NUK lahko obiščete na naslovu <http://arhiv.nuk.uni-lj.si/>.

Janko Klasinc
Narodna in univerzitetna knjižnica

PREDSTAVLJAMO

Lokalne vsebine v oblaku Europeane

17

32 partnerjev iz 28 držav je 1. marca 2013 začelo izvajati triletni projekt LoCloud, ki ga financira Evropska komisija, program ICT Policy Support Programme, Best Practice Network. Koordinator projekta je Norveški nacionalni arhiv, slovenska partnerja sta Javni zavod republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine in Zavod Jara.

Projekt LoCloud je nastal na osnovi dosežkov dveh prejšnjih projektov: CARARE, ki je vzpostavil repozitorij in agregator za arheološko in arhitekturno dediščino in EuropeanaLocal, ki je s sodelovanjem lokalnih ustanov kulturne dediščine, regionalnih in nacionalnih agregatorjev prispeval v Europeano preko 5 milijonov objektov.

V Europeani, evropski digitalni knjižnici, je še vedno premalo vsebin malih in srednjih lokanih ustanov kot so muzeji, arhivi in splošne knjižnice. Tehnologija v oblaku lahko tem ustanovam ponudi prijazne in dostopne rešitve, da svoje vsebine predstavijo na Europeani.

Projekt LoCloud bo preizkusil potencial različnih tehnologij v oblaku za agregiranje digitalnih vsebin, ki bodo v pomoč lokalnim ustanovam, da bodo svoje digitalne vsebine predstavile preko Europeane.eu. Razvil bo tudi številne mikro servise kot na primer za geolociranje, obogatitev meta-podatkov, večjezične slovarje za lokalno zgodovino in arheologijo, seznam historičnih zemljepisnih imen in Wikimedia aplikacije za vsebine, ki jih prispevajo uporabniki. Rezultat projekta LoCloud bo dostop do 4 milijonov novih objektov na Europeani.

V projektu sodeluje večja skupina tehničnih partnerjev, ponudnikov vsebin, agregatorjev in partnerjev s specifičnimi znanji, ki vsi skupaj sestavljajo močan konzorcij. Gunnar Urtegård iz Norveškega nacionalnega arhiva je dejal: »Ta projekt bo uspešen, če bomo uspeli narediti tehnološko kompleksne storitve, ki pa bodo za ponudnike vsebin in na drugi strani za končnega uporabnika, prijazne in uporabne.«

Spletna stran projekta loCloud bo dosegljiva od aprila dalje na www.locloud.eu.

Breda Karun
Zavod Jara

KNJIŽNIČAR JE BIL TUDI ...

Benjamin Franklin (1706–1790)

Tokrat bom nekaj mimobežnih zapisal o človeku, ki je bil tako vsestranski in pri tej svoji vsestranskosti tudi tako izjemno uspešen, da se bom seveda moral prisilno omejiti na dogovorjeno vsebino. Če bi želel opisati vse dosežke in zanimivosti, ki so se dogajale v okolici, kjer je svoj pečat pustil Benjamin Franklin, potem bi zagotovo potreboval veliko več prostora. Osnove torej.

Benjamin Franklin
(vir: <http://en.wikipedia.org>)

nekaj let prej, natančneje 1727. Med mnogimi projekti, s katerimi se je ukvarjal je bila njegova ideja tudi izboljšanje družbe s skupnim trudom in v tem oziru je nastal klub **Junto**. Šlo je za srečanja, v okviru katerih so sodelujoči diskutirali o vprašanih morale, politike, naravne filozofije in si izmenjevali mnenja o poslovnih rečeh. Te diskusije so seveda narekivale potrebe po opismenjevanju in duhovni, intelektualni širini vseh sogovornikov in to je vodilo k ustanovitvi t. i. **filadelfske Knjižnične družbe** (*Library Company of Philadelphia*).²

Spletna stran www.librarycompany.org, ki pridno ohranja spomin na zgodovinsko preteklost Knjižnične družbe in Ben-

smemo mimo pomembnega dejstva, da je **ustanovil prvo izposojajočo knjižnico v Ameriki**. S tem pa je, kot lahko beremo¹, položil temelje za prve javne knjižnice v ZDA.

Zgodba o ustanovitvi knjižnice **leta 1731** se v resnici prične

Benjamin Franklin (17. 1. 1706–17. 4. 1790) je bil avtor, tiskar, politik, znanstvenik, diplomat, glasbenik, izumitelj, aktivist in eden od ustanovnih očetov Združenih držav Amerike. Zajemajoč dih ob teh opisih, ki jemljejo sapo ob dejstvu, da gre za enega človeka, ne

¹ Glej <http://libraryhistorybuff.org/benfranklin.htm>.

² Glej The New Encyclopaedia Britannica, Vol. 19, Macropaedia, str. 532.

jamina Franklina. Ponuja tudi kar nekaj virov, od koder lahko črpamo spoznanja o nastanku in delovanju. V kratkem zapisu o knjižnici iz 1741 lahko beremo, da je nabavna politika knjižnice svoja **sredstva črpala iz prispevkov članov**, ki so si nato lahko gradivo izposojali za 2, 3 ali 4 tedne. Ob zamudi so seveda plačali tudi zamudnino. Tudi drugi so si knjige lahko izposodili, a so morali ob izposoji knjižničarju pustiti varščino v vrednosti izposojenega in neko vsoto tudi za samo izposajo. Vse to je knjižnica porabila za financiranje lastnega delovanja. Knjižnica je bila odprta ob sobotah, za 4 ure. Ob koncu zapisa je omenjeno tudi to, da ob desetletnici delovanja, navkljub mnogih različnim osebam vpletenim v Knjižnično družbo, ni prišlo do nesoglasij, temveč je bilo vse vodeno z veliko harmonije in v splošno zadovoljstvo.³

Neko drugo mesto⁴ dobro povzema **Franklinovo vlogo v knjižnici**. Benjamin Franklin je knjižnico ustanovil, bil njen direktor med leti 1731 in 1757, v njej delal kot knjižničar v 1733–34 in služil kot tajnik med 1746 in 1757. Nato je do 1762 deloval kot knjižni agent v Londonu, spet knjižnico vodil med 1762 in 1764 in nato ponovno deloval kot agent v Londonu do 1775. Tako lahko zatrdimo, da so ga opravila s knjižnico dobro zaposlovala precejšen del njegovega življenja. Ob nastanku je delovala tako, da so člani knjižnice vsako leto izvolili deset direktorjev knjižnice in

njenega blagajnika, direktorji pa so izvolili tajnika. Lemay omenja še nekatere zanimivosti: vsak član knjižnice (po prvih petdesetih) je to lahko postal šele, ko je bilo članstvo odobreno s strani direktorja (in plačano članstvo). Poleg tega so direktorji skrbeli tudi za sprejem novega gradiva. Franklin je poskrbel tudi za **prvo vsebinsko katalogizacijo gradiva v knjižnici**. Kategorije so bile sledeče: zgodovina, arhitektura, matematika, morala, geografija, fizika, anatomija, naravna filozofija, botanika, politika, živali, kronologija, logika, filologija in katalogi (nekaj del ni bilo kategoriziranih). Najstarejši preživeli katalog je iz 1741. Predvsem priporočam branje na začetku paragrafa omenjenega prosto dostopnega poglavja, ker postreže zares detajlno zgodovinsko sliko dogajanja od ustanovitve in še mnogih let naprej v razvoju Franklinove Knjižnične družbe.

Kot lahko beremo v delu *An instance of Benjamin Franklin*⁵, je knjižnica doživljala konstanten razvoj. Kako knjižnico so k njej tudi pripojili in vse skupaj tudi selili. V vsakem primeru gre za pomembno ustanovo, izrednega pomena. Zaradi njenega nastanka, simbolne vrednosti, njenega kontinua in osebnosti, ki so bile udeležene v zgodbi Knjižnične družbe, je slednjo nujno poznati. Mimogrede, devet podpisnikov Deklaracije o neodvisnosti (1775), verjetno najpomembnejšega pisanega akta v ZDA, je bilo članov Franklinove Knjiž-

nične družbe. In še nekaj let kasneje (1787) so knjižnico ponudili v rabo delegatom Ustavne konvencije (*Constitutional convention*), torej je šlo za **prvo Kongresno knjižnico**.

In danes? Franklinove podobe krasijo mnoge priložnosti, gre v resnici za enega največjih ljudi, ki so pisali zgodovino. Seveda tudi zaradi takšnih momentov, kot je skoraj mimobežna ustanovitev knjižnice, ki bo še dolgo časa pečatila zgodovino Združenih držav. **Knjižnična družba v Filadelfiji pa še vedno stoji in funkcionira** kot neodvisna raziskovalna knjižnica, ki je specializirana za ameriško zgodovino in kulturo med 17. in 19. stoletjem. Kot taka nudi zavetje obsežni zbirki redkih tiskov, rokopisov, posterjev, drobnih tiskov, fotografij in umetniških del.⁶ Seveda, tudi tvitajo (@librarycompany).

Pri sestavljanju zgodbe o Benjaminu Franklinu in The Library Company ima vsak avtor na voljo veliko gradiva, seveda v skladu z veličino osebe, o kateri je govora. Med vsemi gradivi je na voljo tudi veliko prosto dostopnega branja, zato mora iskalec za najnujnejše zgolj opraviti nekaj iskanj na spletu. Sam sem zgodbo sestavil preko pisnih virov Encyclopaedia Britannica in Encyclopedia Americana ter v spletnih virih, ki jih navajam v opombah in hkrati vabim vse, da jih obiščete.

Tomaž Bešter
Narodna in univerzitetna knjiž-

3 Glej <http://librarycompany.org/about/Yd96835-D-short-account-LCP.pdf>.

4 Gre za Lemayevo obsežno biografijo o Benjaminu Franklinu, katere poglavje, ki se nanaša na knjižnico, je prosto dostopno na <http://www.librarycompany.org/Lemay1.pdf>.

5 Glej <http://librarycompany.org/about/Instance.pdf>.

6 Glej <http://www.librarycompany.org/>.

Širimo obzorja 2013

izobraževanje za uporabnike

V Knjižnici Makse Samsa smo se odločili, da svojim uporabnikom ponudimo izobraževanje o koristni rabi sodobnih tehnologij – predvsem rabi računalnika. Pripravili smo sklop krajših brezplačnih tečajev osnov računalništva namenjenim predvsem odraslim pod skupnim imenom Širimo obzorja 2013. Naša želja je bila uporabnikom na preprost, razumljiv način prikazati, da računalnik in internet nista vir odtujevanja, temveč povezovanja. Projekt je potekal v začetku marca in pa v maju v tednu vseživljenjskega učenja. Zvrstili so se tečaji: spoznavanje računalnika in uporaba programa za urejanje besedil Microsoft Word, spoznavanje in uporaba interneta, iskanje knjižničnega gradiva preko kataloga COBISS/OPAC, uporaba elektronske pošte, osnove digitalne fotografije (v sodelovanju s Fotoklubom Sušec) in zdravje za občane (iskanje zdravstvenih informacij preko interneta).

Na tečaje se je prijavilo veliko število (preko 30) zainteresiranih ljudi in tega smo bili v knjižnici zelo veseli. Tečaj smo izvedli v dveh terminih, zjutraj in popoldan (marec in maj), tako da se ga je skupno udeležilo 30 udeležencev starih od 32 do 79 let. Nekateri so prvič sedli za računalnik in neverjetno hitro osvojili uporabo miške, ki zna biti zelo nagajiva ter pridno iskali črke in druge simbole na tipkovnici. Najbolj zahteven je bil internet, saj se v poplavi informacij že izkušeni uporabniki težko znajdejo, kaj šele začetniki. S skupnimi vajami in medsebojno pomočjo smo uspeli spoznati kar nekaj uporabnih spletnih

strani, med drugim smo si poiskali vozni red vlakov, preverili odpiralne čase pošte na našem območju, pregledali dnevne novice in vremensko napoved, preverili na COBISS-u če je določena knjiga v naši knjižnici prosta in navsezadnje smo si pošiljali tudi elektronska sporočila in klepetali na gmail-u.

Vsi udeleženci so uspešno opravili tečaj in ob zaključku prejeli tudi priznanje. Poslovali smo se z željo, da se še srečamo in obnovimo pridobljeno znanje.

Udeležence pa smo seveda ob zaključku tudi zaprosili, da nam izpolnijo anketo. Poleg evalvacije projekta (kako so bili udeleženci zadovoljni s podano vsebino) smo jih vprašali kje so izvedeli za naš tečaj in koliko jim je bil pomemben podatek, da tečaj pripravlja knjižnica. S tema dvema vprašanjema smo želeli preveriti koliko je naša knjižnica vidna navzven oziroma kako pridejo občani do informacij o naših storitvah, ponudbah. Zanimalo pa nas je tudi ali dajo ljudje pri udeležbi na raznih projektih prednost knjižnici ali drugim ustanovam.

Knjižnica Makse Samsa obvešča uporabnike o svojih storitvah in prireditvah preko različnih medijev. Poleg objav na spletni strani knjižnice in občine se občanom predstavimo in oglašujemo tudi v lokalnih medijih kot so: brezplačno občinsko glasilo Bistriški odmevi, ki ga prejmejo vsa gospodinjstva v občini, brezplačni časopis Snežnik, prav tako za vsa gospodinjstva, lokalna televizija TV Galeja, objavljamo pa tudi na radiu.

Na vprašanje »**Kje ste izvedeli za računalniški tečaj?**« so udeleženci imeli na izbiro naslednje odgovore:

- V Bistriških odmevih (brezplačno občinsko glasilo)
- V Snežniku (brezplačni časopis treh občin)
- Na TV Galeja (lokalna televizija)
- Od prijateljev, znancev, sorodnikov...
- V knjižnici.

Iz odgovorov je razvidno, da je našo objavo večina udeležencev zasledila v brezplačnem občinskem glasilu Bistriški odmevi. Za nas je to spodbudno in nam daje še večjo motivacijo za

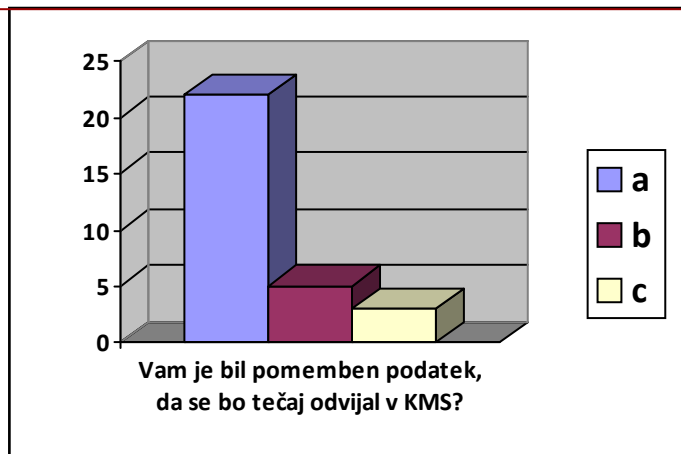
20

Slika 1: Udeleženke tečaja z diplomami in predavateljica (foto: Darja Hostinger)

Grafikon 1: Odgovori na vprašanje »Kje ste izvedeli za računalniški tečaj?«

Grafikon 2: Odgovori na vprašanje »Vam je bil pomemben podatek, da se bo tečaj odvijal v Knjižnici Makse Samsa?«

objavljanje v omenjenem glasilu. V knjižnici smo bili še najbolj zadovoljni podatka, da smo z objavo pritegnili k projektu veliko število nečlanov, saj je bilo od 30 udeležencev samo 12 članov naše knjižnice. S tem smo dosegli enega izmed naših ciljev, pridobiti nove člane.

V občini Ilirska Bistrica (13.866 prebivalcev-SURS na dan 1. 1. 2013) imamo kar nekaj ustanov, ki organizirajo različne tečaje in delavnice za odrasle. Med ponudniki so npr. Dom starejših občanov, Univerza za tretje življenjsko obdobje, Ljudska univerza, E-šola, Fotoklub Sušec in še bi lahko naštevali. Večkrat te ustanove organizirajo tudi računalniške tečaje, nekateri so plačljivi, nekateri brezplačni.

Udeležencem smo postavili tudi vprašanje »**Vam je bil pomemben podatek da se bo tečaj odvijal v Knjižnici Makse Samsa?**« z naslednjimi odgovori:

- a) Da, zaupam knjižnici.
- b) Ne, tečaja bi se udeležil/a tudi če bi ga organiziral kdo drug (npr. E-šola).
- c) Drugo.

Večina udeležencev je odgovorila, da zaupajo knjižnici in so zato prišli k nam na tečaj.

Knjižničarke smo opazile trend, da ljudje raje pridejo po znanje v knjižnico kot pa v kakšno drugo ustanovo, kar s smo z anketo tudi potrdili. Vendar pa je bilo za vse udeležence v prvi vrsti pomembno to, da je tečaj brezplačen. Udeleženci so si delili mnenje tudi o tem, da so prišli v knjižnico po znanje o uporabi novih virov informacij (internet).

Knjižnice namreč nudimo svojim uporabnikom brezplačne storitve (8. člen ZKnj-1), nudimo jim brezplačen dostop do knjižničnega gradiva in drugih virov informacij ter uporabo le-tega (6. člen ZKnj-1).

Svet računalništva in svetovni splet se nenehno nadgrajujeta in spreminjata. Zaposleni v knjižnicah pridno sledimo novim tokovom, se jim prilagajamo in svoje znanje izpopolnjujemo. Naša dolžnost je, da uporabnike seznanjamo z novimi viri informacij ter organiziramo izobraževalne tečaje za njihovo uporabo.

Iz anketnih odgovorov smo od udeležencev dobili zelo pozitivno povratno informacijo, kar nas je zaposlene spodbudilo k temu, da v prihodnje v Knjižnici Makse Samsa načrtujemo še takšnih projektov.

Katarina Škrab
Knjižnica Makse Samsa Ilirska Bistrica
katarina.skrab@knjiznica-ilb.si

9. STROKOVNO SREČANJE Z MEDNARODNO UDELEŽBO
KNJIŽNICA - IGRISČE ZNANJA IN ZABAVE
Knjižnica kot dejavnik družbenih sprememb

Terme Dolenjske Toplice, 16. in 17. 9. 2013

Napovedujemo

Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto in Gradska knjižnica »Ivan Goran Kovačič« iz Karlovca napovedujeta dvodnevno mednarodno strokovno srečanje **»Knjižnica – igrišče znanja in zabave«**, ki bo potekalo 16. in 17. septembra v Dolenjskih Toplicah. Srečanje bo organizirano že deveto leto zapored, kot rezultat dolgega in uspešnega sodelovanja med knjižnicama.

Naslov letošnjega srečanja je **»Knjižnica kot dejavnik družbenih sprememb«**.

Knjižnica v sodobni družbi je tisti prostor, ki odslkava in aktivno sooblikuje sodobno družbo. Je družbena ustanova, ki promovira demokracijo, rast in razvoj, zato mora biti sposobna hitrega prilagajanja in sledenja aktualnim družbenim spremembam. Hkrati pa morajo knjižnice ohraniti svojo vlogo stabilne in zaupanja vredne ustanove, ki v vseh razmerah in obdobjih podpirajo izobraževalne, kulturne, informacijske in socialne potrebe vseh prebivalcev.

Kot je zapisano tudi v Strategiji razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013 – 2020, družbene spremembe v našem prostoru narekujejo potrebo po razmisleku o knjižničnih storitvah in o tem, kako knjižnica prebivalcem lahko še dodatno pomaga k bolj pestremu in uspešnemu življenju v spremenjenih okoliščinah ter jim omogoča pogoje za osebno rast in aktivno državljanstvo.

Na posvetovanju se bomo spraševali, ali v knjižnicah obvladujemo spremembe, ki jih prinaša čas globalne krize in ali smo učinkovito prilagodili svoje dejavnosti, s katerimi pomagamo omiliti posledice krize in spodbujati državljane k pokončni držji. To so npr. naslednje aktivnosti:

- ozaveščanje ljudi o družbenih in političnih razmerah, v katerih živijo, kot npr. reševanje brezposelnosti, soočanje z neenakostjo, revščino, socialno izključenostjo, skrb za spoštovanje človekovih pravic itd.,
- preprečevanje nestrpnosti, kot so seksizem, rasizem, ksenofobija, homofobija,
- izvajanje programov za izboljšanje funkcionalne in informacijske pismenosti,
- s pomočjo literature širše kulturno izobraževanje in povezovanje, kar prispeva k večji vključenosti, integraciji in raznolikosti,
- spodbujanje branja, kritičnega mišljenja in kreativnosti,
- spodbujanje medgeneracijske solidarnosti,
- nudenje varnega in prijetnega prostora vsem generacijskim in socialnim skupinam itd.

Vabljeni predavatelji strokovnega srečanja so aktivni strokovnjaki s področij bibliotekarskih znanosti, pedagogike, sociologije in psihologije iz Slovenije in Hrvaške.

Namen strokovnega srečanja je izmenjava mnenj, idej, strokovnih pobud in dobrih praks za nadaljnji kakovostni razvoj stroke na področju dela z uporabniki tako v Sloveniji kot na Hrvaškem.

Organizacijski odbor posvetovanja

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV
SLOVENIJE

Turjaška ulica 1, 1000 Ljubljana
tel.: 01 2001-176, faks: 01 4257-293, e-pošta: info@zbd-s-zveza.si

Na podlagi pravilnika, sprejetega na občnem zboru
Zveze bibliotekarskih društev Slovenije (v nadaljevanju Zveza) dne 10. maja 2011,
objavlja Komisija za Čopove diplome in Čopova priznanja naslednji

RAZPIS ZA PODELITEV ČOVOVIH DIPLOM IN ČOVOVIH PRIZNANJ V LETU 2013

Čopove diplome in Čopova priznanja so najvišje državne nagrade za izjemne uspehe na področju knjižničarstva, ki so širšega družbenega pomena in prispevajo k napredku knjižničarske stroke.

Čopova diploma se podeli za izredno pomembno življenjsko delo na področju knjižničarstva, ki je širšega pomena in prispeva k ugledu in napredku knjižničarske stroke. Čopove diplome se podeljujejo posameznikom, ki so člani rednih ali pridruženih članov Zveze.

Čopovo priznanje se podeli za enkratne dosežke, ki so plod izvernih strokovnih pristopov ali za posebne zasluge pri popularizaciji knjižničarstva, krepitvi ugleda knjižničarjev, knjižnic in knjižničarske stroke v javnosti ter za zasluge pri razvoju knjižnične dejavnosti. Čopova priznanja se podeljujejo posameznikom, ki so člani rednih članov Zveze, rednim članom Zveze ter pridruženim članom Zveze. Izjemoma se Čopova priznanja podeljujejo tudi drugim organizacijam, ki podpirajo delovanje Zveze in njenih članov oziroma imajo posebne zasluge za popularizacijo in napredek knjižničarske stroke.

Čopovo diplomu lahko posameznik prejme le enkrat, Čopovo priznanje pa posameznik ali organizacija tudi večkrat.

Kandidate za Čopove diplome in Čopova priznanja lahko Komisiji za Čopove diplome in Čopova priznanja predlagajo redni in pridruženi člani Zveze, knjižnice ter druge organizacije s področja knjižničarstva. Kandidate lahko predlaga tudi strokovni odbor Zveze.

Kandidati za prejem **Čopove diplome** morajo izpolnjevati **najmanj dva od naslednjih kriterijev**:

- prispevek kandidata h krepitvi profesionalne zavesti knjižničarjev ter družbenega položaja in ugleda knjižničarjev, knjižnic in knjižničarske stroke, ki se izkazuje z njegovim aktivnim delovanjem v Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, njenih rednih ali pridruženih članih oziroma drugih organizacijah s področja knjižnične dejavnosti v Sloveniji in tujini;
- prispevek kandidata k razvoju bibliotekarske znanosti, ki se izkazuje z njegovimi dosežki na področju znanstvenoraziskovalne dejavnosti in objavljanja strokovnih in znanstvenih prispevkov;
- prispevek kandidata k razvoju strokovne usposobljenosti knjižničarjev in informacijske pismenosti prebivalstva, ki se izkazuje z njegovim sodelovanjem v izobraževanju knjižničarjev in uporabnikov knjižnic;

- prispevek kandidata k razvoju in afirmaciji knjižnic, ki se izkazuje z njegovim uspešnim delom na področju vodenja in razvoja knjižnice oziroma knjižničnih storitev ter njihove promocije v lokalnem in širšem okolju;
- prispevek kandidata k razvoju knjižničnega sistema in knjižničnih mrež, ki se izkazuje z njegovim sodelovanjem pri pripravi strokovnih osnov za razvoj sistema in mrež ter spodbujanjem partnerstev in povezovanja na državni ali mednarodni ravni.

Predlogi za podelitev Čopove diplome morajo izkazati delo in dosežke predlaganega nagrajenca v daljšem časovnem obdobju. V opredelitvi predlogov in pri upoštevanju kriterijev za izbor nagrajenca morajo posamezne aktivnosti zajemati najmanj 15 letno obdobje dejavnosti predlaganega kandidata.

Kandidati za prejem **Čopovega priznanja** morajo izpolnjevati **najmanj dva od naslednjih kriterijev**:

- prispevek kandidata h krepitvi položaja in k spodbujanju razvoja knjižnic, ki se izkazuje z doseganjem vidnih strokovnih dosežkov na področju organizacije, vodenja in evalvacije knjižnice ter njene promocije v lokalnem in širšem okolju;
- prispevek kandidata k razvoju knjižnične dejavnosti, ki se izkazuje z uvajanjem inovacij in izboljšav v delovno okolje, delovne postopke in delovne procese knjižnice;
- prispevek kandidata k razvoju knjižničnih storitev, ki se izkazuje z razvijanjem in uvajanjem učinkovitih in uporabnikom prijaznih storitev ter zagotavljanjem pogojev za njihovo uporabo;
- prispevek kandidata k dvigu informacijske pismenosti prebivalstva, ki se izkazuje z uvajanjem sodobnih oblik in načinov informacijskega opismenjevanja;
- prispevek kandidata h krepitvi sodelovanja in povezovanja zaposlenih v knjižničarstvu, ki se izkazuje z organizacijo in izvedbo skupnih projektov, strokovnih srečanj;
- prispevek kandidata h krepitvi položaja knjižničarjev, ki se izkazuje z aktivnim zastopanjem družbenih in profesionalnih interesov zaposlenih v knjižničarstvu v lokalnem in širšem okolju ter zavzetostjo za njihovo profesionalno integriteto.

Predlog za podelitev nagrade mora izkazati dejavnost in dosežke predlaganega nagrajenca v časovnem obdobju najmanj zadnjih petih let pred objavo razpisa. Predlagatelj poda predlog kandidata za nagrado na obrazcu, ki je priloga tega razpisa. Vlogi so lahko priložena največ tri priporočila, za katera predlagatelj meni, da dodatno dokazujejo ustreznost kandidata za prejem nagrade.

Predloge z vso potrebno dokumentacijo pošljite v zaprti kuverti z oznako »RAZPIS 2013« najkasneje do **10. oktobra 2013** na naslov:

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE
Komisija za Čopove diplome in Čopova priznanja
dr. Zdenka Petermanec, predsednica
 Turjaška 1, 1000 Ljubljana

24

Komisija za Čopove diplome in Čopova priznanja si pridržuje pravico, da nepopolnih vlog ne bo obravnavala. Komisija bo predlagatelje obvestila o uspešnosti njihovih predlogov in o izbranih nagrajencih najkasneje do **12. novembra 2013**.

Čopova diploma in Čopova priznanja bodo podeljena 20. decembra 2013.

Komisija za Čopove diplome in Čopova priznanja,
 predsednica: dr. Zdenka Petermanec

Predlog za Čopovo diplomu

Predlog za Čopovo priznanje

OBVESTILO AVTORJEM

Knjižničarske novice so informativni bilten, ki seznanja slovenske knjižnične delavce s tekočimi dogajanji in novostmi v stroki. Objavlja strokovne članke, poročila s strokovnih posvetovanj, srečanj in sestankov, prispevke o pomembnih dogodkih in novostih v knjižnicah, prispevke o projektih, v katerih sodelujejo knjižnice, intervjuje, mnenja in ocene, spominske in podobne zapise, obvestila in razpise ter obvestila o prireditvah, posvetih in drugih strokovnih dogodkih.

Navodila za pripravo prispevkov

Jezik objavljenih prispevkov je praviloma slovenski, v skladu z odločitvijo uredništva, pa tudi angleški. Avtorji morajo uredništvu poslati jezikovno pravilno besedilo. Prejetih tekstov uredništvo ne lektorira. Avtor tudi v celoti odgovarja za vsebino prispevka. Avtorsko pravico do objavljenih prispevkov ima izdajatelj publikacije, avtor obdrži moralne avtorske pravice.

Naslov prispevka mora biti kratek in jasen, dopolni se lahko s podnaslovom. Pri poročilih s strokovnih posvetovanj in drugih srečanj naj bodo v naslovu/podnaslovu prispevka navedeni naslov posvetovanja oziroma srečanja ter kraj in datum dogodka.

Pod naslovom naj bo naveden avtor prispevka (oziroma avtorji), in sicer vedno v polni obliki (ime in priimek). Če je avtorjev več, naj sami določijo vrstni red imen avtorjev. Poleg imena avtorja je treba navesti tudi sedež ustanove, kjer je avtor prispevka zaposlen ali ime fakultete, če je študent, ter elektronski naslov avtorja. Tudi pri večjem številu piscev je treba pri vsakem posamezniku navesti vse zahtevane podatke. Pri citiranju virov naj avtorji upoštevajo navodila revije Knjižnica. Dolžina prispevka naj ne presega 20.000 znakov (vključno s presledki).

Prispevek lahko poleg teksta vsebuje tudi slike (preglednice, diagrame, fotografije ipd.). Vsaka slika naj ima zaporedno številko in naslov. Če avtor slik ne vključi v besedilo prispevka, naj bo v njem jasno označeno, katera slika sodi na določeno mesto v tekstu. Pri vsaki sliki je treba navesti tudi njeno avtorstvo (avtor je lahko pisec prispevka ali kdo drug). Pri portretni fotografiji je potrebno navesti tudi imena oseb v polni obliki (ime in priimek), in sicer z začetno navedbo "Od leve proti desni:... ". Avtor prispevka mora uredništvu predložiti pisne izjave oseb na portretni fotografiji, da se strinjajo z javno objavo fotografije v Knjižničarskih novicah. Slikovno gradivo lahko avtorji priložijo tudi v JPG ali PNG formatu.

Z oddajo prispevka uredništvu se šteje, da avtor soglaša z objavo svojega prispevka v tiskani in elektronski obliki Knjižničarskih novic.

Pošiljanje prispevkov

Prosimo, da članke in prispevke pošljete uredništvu publikacije v elektronski obliki, in sicer na naslov icb@nuk.uni-lj.si. Prispevkov ne honoriramo!

Uredništvo Knjižničarskih novic

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana

Za knjižnico: Mateja Komel Snoj

Odgovorna urednica: Damjana Vovk (e-pošta: icb@nuk.uni-lj.si)

Uredniški odbor: Tomaž Bešter, Irena Kavčič, Daša Pokorn, mag. Darija Rozman

Fotografija na naslovnici: Ingrid Pal Verdnik.

Naklada: 400 izvodov

Tisk: COLLEGIUM GRAPHICUM d.o.o. Ljubljana

Naročila in odpovedi tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic: icb@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-176

Naročnina za leto 2013: 50,00 EUR za tiskano obliko & 1 brezplačen dostop do elektronske oblike, 30,00 EUR za dostop do elektronske oblike

